

Київський національний торговельно-економічний університет

Кафедра фінансів

ВИПУСКНА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему:

«Програмно-цільовий метод планування видатків бюджету»

Студентки 2 курсу, 2м групи,
спеціальності 072
«Фінанси, банківська справа та страхування»
спеціалізації «Державні фінанси»

Воронької
Ірини
Ярославівни

Науковий керівник
д.е.н., доцент

Козарезенко
Людмила
Володимирівна

Гарант освітньої програми
завідувач кафедри фінансів,
заслужений діяч науки і техніки України
д.е.н., професор

Чугунов Ігор
Якович

Київ 2018

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ПРОГРАМНО-ЦІЛЬОВОГО МЕТОДУ ПЛАНУВАННЯ ВИДАТКІВ БЮДЖЕТУ.....	6
1.1. Сутність програмно-цільового методу та його роль у бюджетному процесі.....	6
1.2. Зарубіжний досвід використання програмно-цільового методу планування видатків бюджету.....	12
РОЗДІЛ 2 АНАЛІЗ ЗАСТОСУВАННЯ ПРОГРАМНО-ЦІЛЬОВОГО МЕТОДУ ПЛАНУВАННЯ ВИДАТКІВ БЮДЖЕТУ У БЮДЖЕТНОМУ ПРОЦЕСІ УКРАЇНИ.....	16
2.1. Бюджетні програми як основа програмно-цільового методу планування видатків бюджету.....	16
2.2. Аналіз стану виконання бюджетних програм.....	29
РОЗДІЛ 3 СТРАТЕГІЧНІ НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ ПРОГРАМНО-ЦІЛЬОВОГО МЕТОДУ ПЛАНУВАННЯ ВИДАТКІВ БЮДЖЕТУ В УКРАЇНІ.....	37
3.1. Особливості застосування програмно-цільового методу планування видатків бюджету в Україні.....	37
3.2. Напрями удосконалення програмно-цільового методу в Україні.....	45
ВИСНОВКИ.....	50
ДОДАТКИ.....	53
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	69

ВСТУП

Формування бюджету є вагомим інструментом регулювання соціально-економічних відносин в країні, метою якого є забезпечення динамічного розвитку економіки та соціальної сфери. Тому бюджетна політика потребує постійного вдосконалення системи планування бюджетних показників на середньострокову перспективу. Ефективне управління видатками бюджету є важливою частиною бюджетної політики. При цьому програмно-цільовий метод є дієвим інструментом, який забезпечує планування та виконання бюджету на середньострокову перспективу, орієнтований на досягнення конкретної мети відповідно до встановлених пріоритетів.

Бюджетне планування має враховувати особливості та тенденції соціально-економічного розвитку країни, а також фактори впливу на стійкість та збалансованість державних фінансів. Як наслідок, в умовах сьогодення посилюється актуальність дослідження теоретичних основ бюджетного планування через необхідність формування ефективної стратегії соціально-економічного розвитку країни. Важливим є визначення пріоритетних напрямів здійснення бюджетного планування як інструменту економічного розвитку, обґрунтування основних бюджетних показників на середньо- та довгострокову перспективу. Потребують поглибленого розгляду питання удосконалення підходів до перспективного прогнозування бюджетних доходів, розвинення положення щодо формування збалансованого бюджету, що сприятиме підвищенню фінансової стійкості бюджетної системи.

Дослідженням програмно-цільового методу займалися як зарубіжні, так і вітчизняні науковці, такі як: Чугунов І.Я., Запаріна І.В. Федосов. В.М., Лук'яненко І. Г., Кириленко О.П., Лисяк Л. В., Луніна І.О. та інші, проте на сьогоднішній день дане питання не є достатньо дослідженим. Оскільки застосування програмно-цільового методу в Україні розпочато з 2002 року і триває по сьогоднішній день, виникає необхідність уточнення завдань

програмно-цільового методу, які полягають у встановленні зв'язку між використанням бюджетних ресурсів та отриманими результатами.

Метою випускної кваліфікаційної роботи є розкриття теоретичних засад та розробка пропозицій щодо вдосконалення практики застосування програмно-цільового методу в бюджетному плануванні.

Поставлена мета зумовила необхідність вирішення таких завдань:

- розкрити сутність програмно-цільового методу планування видатків бюджету;
- дослідження зарубіжного досвіду використання програмно-цільового методу планування видатків бюджету ;
- дослідити сучасний стан виконання бюджетних програм;
- визначити напрями удосконалення використання програмно-цільового методу при формуванні бюджету України.

Об'єктом дослідження є програмно-цільовий метод планування бюджету.

Предметом дослідження є сукупність теоретичних, методологічних і практичних основ застосування програмно-цільового методу в бюджетному процесі.

У роботі застосовано сукупність методів і підходів, що дозволило реалізувати концептуальну єдність дослідження. Діалектичний, системний та структурний методи використано при розкритті економічної сутності програмно-цільового методу планування видатків бюджету. За допомогою порівняльного та факторного методів узагальнено та систематизовано досвід застосування програмно-цільового методу в бюджетному процесі. При обґрунтуванні основних засад розвитку програмно-цільового методу планування державного бюджету застосовано методи наукового астрагування та синтезу.

Інформаційною базою випускної кваліфікаційної роботи є законодавчі документи та нормативні акти України, праці вітчизняних і закордонних

вчених-економістів з питань функціонування програмно-цільового методу планування бюджету, а також, статистичні та аналітичні матеріали Міністерства фінансів України, Державної казначейської служби України, Рахункової палати України, Державної служби статистики України, відповідні монографії, наукові статті.

Наукова новизна одержаних результатів. Наукова новизна дослідження полягає у розробці науково-практичних рекомендацій з удосконалення організації та методики використання програмно-цільового методу при плануванні бюджету.

Практичне значення одержаних результатів. Розроблені в роботі пропозиції можуть бути використані в практичній діяльності при плануванні бюджету. Практичне впровадження даних рекомендацій дозволяє підвищити рівень ефективністю використання бюджетних коштів.

Апробація результатів дослідження. За результатами дослідження опублікована наукова стаття «Програмно-цільовий метод та його місце в бюджетному плануванні» у збірнику наукових праць «Фінансова система України» (2018 рік).

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ПРОГРАМНО-ЦІЛЬОВОГО МЕТОДУ ПЛАНУВАННЯ ВИДАТКІВ БЮДЖЕТУ

1.1. Сутність програмно-цільового методу та його роль у бюджетному процесі

Ефективне використання бюджетних коштів є важливим завданням кожної держави, особливо в умовах обмеженості бюджетних ресурсів. Тоді першочерговим завданням стає визначення пріоритетів при розподілі бюджетних ресурсів, виявлення джерел фінансування витрат і контроль за цільовим та ефективним використанням коштів. Досягнення цих завдань можливе при застосуванні програмно-цільового методу планування бюджету.

Бюджетним кодексом України визначено, що програмно-цільовий метод у бюджетному процесі – метод управління бюджетними коштами для досягнення конкретних результатів за рахунок коштів бюджету із застосуванням оцінки ефективності використання бюджетних коштів на всіх стадіях бюджетного процесу [5].

Експерти Інституту бюджету та соціально-економічних досліджень визначають, що програмно-цільовий метод бюджетування є методом управління бюджетними коштами, відповідно до якого система планування та використання бюджетних коштів орієнтована на досягнення конкретних результатів, що дає змогу покращити якість державних послуг та забезпечити оптимальний розподіл бюджетних ресурсів в умовах їх обмеженості [31].

Важливо відзначити, що програмно-цільове планування представляє застосування програмно-цільового методу планування в державному управлінні економікою у вигляді розробки та практичної реалізації цільових економічних програм, які формуються відповідно до соціально-економічних потреб населення і значення та вирішення яких вимагає концентрації та нагромадження великої кількості ресурсів.

Програмно-цільовий метод широко поширений в плануванні та управлінні економічними об'єктами, процесами, відносинами на міждержавному, державному, регіональному, галузевому рівнях. Поширенню державного програмно-цільового планування в сучасній економіці в значній мірі сприяють його ефективність та можливість застосування в умовах практично будь-якої економічної системи.

Значення програмно-цільового методу полягає в тому, що його впровадження в бюджетний процес дозволяє оптимізувати обмежені ресурси бюджету, підвищити результативність функціонування держави і якість наданих нею послуг. Він забезпечує:

- 1) підвищення результативності витрат через економію бюджетних коштів за рахунок скорочення або відмови від деяких видів другорядних і надмірних витрат, зосередження ресурсів на досягнення найбільш важливих для суспільства завдань;
- 2) підвищення результативності витрат окремих розпорядників та одержувачів бюджетних коштів за рахунок поліпшення якості галузевого планування і виконання бюджету;
- 3) підвищення ефективності управління витратами за рахунок переходу від планування і контролю за виконанням бюджету по великій кількості дрібних статей витрат до формування бюджету та контролю за його виконанням за програмними цілями, завданнями і функціями держави;
- 4) поліпшення якості соціально-економічного життя населення, за рахунок реалізації бюджетних програм.

Використання програмно-цільового методу має здійснюватись на таких принципах:

- 1) розподіл бюджетних ресурсів по стратегічним цілям;
- 2) надання послуг, які населення дійсно потребує;

- 3) контроль за витратами на бюджетні послуги шляхом вибору найбільш економічно вигідного способу їх надання;
- 4) порівняння програм і вибір найбільш економічно вигідних з них за результатами оцінки ефективності та результативності витрат;
- 5) підвищення прозорості та обґрунтованості бюджетних витрат;
- 6) визначення позитивного соціального ефекту від послуги, а не тільки вартості її надання;
- 7) зміщення акценту з зовнішнього контролю за цільовим витрачанням коштів на підвищення внутрішньої відповідальності та внутрішнього контролю за ефективністю витрат;
- 8) облік наслідків та результатів здійснення програми.

Тож в результаті використання програмно-цільового методу при складанні бюджету збільшується його ефективність, тому що процес формування бюджету починається з зосередження уваги на результатах, які необхідно досягти в державному секторі, а потім – на ресурсах, необхідних для досягнення цих результатів.

Основними документами, які регулюють застосування програмно-цільового методу в бюджетному процесі, є: Бюджетний кодекс України[5], Концепція реформування місцевих бюджетів, затверджена розпорядженням КМУ від 23.05.07 р. № 308-р [9], наказ Міністерства фінансів України від 26.08.14 р. № 836 «Про деякі питання запровадження програмно-цільового методу складання та виконання місцевих бюджетів» [33], наказ Міністерства фінансів України від 29.12.02 р. № 1098 «Про паспорти бюджетних програм» [35], зокрема такж затверджено Інструкцію про статус та особливості участі у бюджетному процесі відповідальних виконавців бюджетних програм місцевих бюджетів, Правила складання паспортів бюджетних програм місцевих бюджетів та звітів про їх виконання, Форму паспорта бюджетної програми місцевого бюджету, Форму звіту про виконання паспорта бюджетної програми місцевого бюджету.

Програмно-цільовий метод в Україні вперше був застосований у 2002 році, до того часу видатки бюджету планувались затрадиційним (постатейним) методом. Між даними методами існують певні відмінності. Наприклад, при постатейному методі планування бюджету має на короткострокову перспективу (1 рік) і в основному направлене на утримання бюджетних установ. Програмно-цільовий метод планування спрямований на середньострокову перспективу (3-5 років) і при ньому здійснюється перехід від утримання бюджетних установ до надання послуг високої якості населенню. При постатейному методі бюджет складається в розрізі бюджетних функцій та кодів економічної класифікації видатків, при програмно-цільовому – в розрізі бюджетних програм та кодів економічної класифікації видатків. Економічна класифікація видатків бюджету призначена для чіткого розмежування видатків бюджетних установ та одержувачів бюджетних коштів за економічними характеристиками операцій, які здійснюються відповідно до функцій держави та місцевого самоврядування. Переваги програмно-цільового методу:

- 1) забезпечення прозорості та ефективності бюджетного процесу, чітке визначення цілей і задач, на досягнення яких витрачаються бюджетні кошти;
- 2) збільшення ефективності контролю за результатами виконання бюджетних програм;
- 3) дозволяє оцінити діяльність учасників бюджетного процесу щодо досягнення поставлених цілей та виконання завдань, а також проведення аналізу причин неефективного виконання бюджетних програм;
- 4) впорядковує діяльність головного розпорядника бюджетних коштів щодо формування і виконання бюджетних програм шляхом чіткого розмежування відповідальності за реалізацію кожної бюджетної програми між відповідальними виконавцями бюджетних програм;

- 5) сприяє збільшенню ефективності розподілу та використання коштів бюджету;
- 6) дозволяє державі зосереджуватися на найбільш пріоритетних напрямках при розподілі фінансових ресурсів;
- 7) посилює зв'язок між завданнями розпорядників коштів та бюджетним фінансуванням;
- 8) сприяє збільшенню якості розробки бюджетної політики.

Ключові аспекти та особливості застосування програмно-цільового методу у бюджетному процесі урегульовані статтею 20 Бюджетного кодексу України. Особливими складовими програмно-цільового методу у бюджетному процесі є:

- бюджетні програми;
- відповідальні виконавці бюджетних програм;
- паспорти бюджетних програм;
- результативні показники бюджетних програм.

Бюджетна програма — це сукупність заходів, спрямованих на досягнення єдиної мети, завдань та очікуваного результату, визначення та реалізацію яких здійснює розпорядник бюджетних коштів відповідно до покладених на нього функцій [5].

Важливим елементом впровадження програмно-цільового методу в бюджетному процесі є використання середньострокового бюджетного планування. Середньострокове бюджетне планування - це визначення головними розпорядниками бюджетних коштів на підставі бюджетної стратегії Уряду України (Кабінету Міністрів України) плану своєї діяльності на середньостроковий період та обсягу необхідних коштів, для досягнення поставлених цілей у середньостроковій перспективі.

Впровадження середньострокового бюджетного планування необхідно з метою:

- 1) поліпшення макроекономічного балансу шляхом розробки узгоджених і реалістичних прогнозів доходів до бюджету;
- 2) визначення загальних цілей бюджетної політики та забезпечення їх досягнення впродовж багатьох років;
- 3) визначення і дотримання чітких пріоритетів у сфері державних видатків;
- 4) забезпечення можливості ініціювання змін у бюджетній політиці та механізмів контролю за їх реалізацією;
- 5) удосконалення розподілу бюджетних коштів, спрямованих на досягнення стратегічних пріоритетів за відповідними функціями;
- 6) збільшення відповідальності головних розпорядників бюджетних коштів за ефективне та раціональне використання бюджетних коштів;
- 7) посилення загального бюджетного контролю.

Перехід до трирічного бюджетного планування було розпочато у якості пілотного проекту ще в 2017 році, задля чого було також внесено зміни до Бюджетного кодексу. В результаті, державний бюджет на 2018 рік Міністерство фінансів України вже розробило на основі середньострокової бюджетної резолюції, яка є ключовим елементом середньострокового бюджетного планування.³¹ 31 січня 2018 року Урядом було ухвалено законопроект «Про внесення змін до Бюджетного кодексу України», що запровадив в Україні середньострокове бюджетне планування на постійній основі і на усіх рівнях бюджетної системи.

Середньострокове бюджетне планування дає можливість учасникам бюджетного процесу узгодити свої стратегічні плани діяльності з наявними бюджетними коштами, як в плановому році, так і на наступні періоди, сприяє переходу до формування довгострокової бюджетної політики. Середньостроковий прогноз державного бюджету визначає пріоритети розвитку, завдання, індикативні прогнозні показники видатків та надання кредитів за функціональним призначенням, і відповідні очікувані результати.

1.2. Зарубіжний досвід використання програмно-цільового методу планування видатків бюджету

Бюджетні програми є інструментом державного регулювання економіки, що забезпечує досягнення перспективних цілей і завдань шляхом використання наявних ресурсів. Практика використання програмно-цільового методу складання бюджету є досить ефективною. Бюджет стає зрозумілим і чіткішим завдяки конкретизації задач для кожної програми, яку передбачалося фінансувати з бюджету. Це стосувалося не тільки бюджету центральної влади, а й муніципальних бюджетів. Тепер більшість країн з ринковою економікою використовують елементи цього методу в бюджетному процесі.

Сьогодні більшість країн ЄС допомагають іншим країнам у вигляді програм, спрямованих на досягнення конкретних результатів. Міжнародні фінансові організації, такі як Міжнародний валютний фонд, Світовий банк, надають свої кредити іншим країнам за певними програмами. Всі ці програми чітко описують цілі та очікувані результати від направлення засобів в ту чи іншу галузь. Як показує досвід, такий підхід до фінансування проектів виявився досить ефективним, оскільки дає можливість аналізувати ефективність використання засобів, за допомогою порівняння отриманих результатів з очікуваними (запланованими), а також зіставити цілі, на який включені засоби, з кінцевими результатами від реалізації проекту.

Як відомо, бюджетне планування – це процес визначення джерел створення і напрямів використання бюджетних ресурсів в економіці держави з метою забезпечення її стабільного соціально-економічного розвитку [2, с. 128]. Першими країнами, в яких було запроваджено програмно-цільовий метод є Сполучені Штати Америки, Нова Зеландія, Австралія, Нідерланди, Великобританія і Швеція.

У Сполучених Штатах Америки програмно-цільовий метод формування бюджету вперше був використаний в середині 60-х рр. з метою планування доходів і витрат не бюджету держави чи територіальної громади, а плану доходів і витрат автомобілебудівної компанії «Форд», яку на той час очолював Роберт Макнамара. Вперше його було застосовано на рівні держави тим самим Робертом Макнамарою з метою розробки кошторису міністерства оборони Сполучених Штатів Америки [3, с. 75].

Перехід до застосування програмно-цільового методу в бюджетному процесі Франції розпочато відносно нещодавно, з розробки в 2001 р. проекту Органічного (конституційного) закону про державні фінанси (далі – закон LOLF (Loi Organique relative aux Lois des Finances)), який набув чинності з 1 січня 2006 р. Закон LOLF ввів у законодавство Франції поняття “результативність бюджетних видатків” та закріпив основні принципи програмно-цільового методу. При складанні проекту бюджету стали формулюватися цілі і показники результативності. Так, в 2006 р. відбулася принципова зміна процесу складання бюджету: перехід від логіки відстеження видатків до логіки відстеження результатів діяльності державних служб. Починаючи з 2009 р., в проекті бюджету Франції наводиться інформація не лише по показникам результативності програм, але й по показникам результативності місій [4, с. 207].

Актуальність, зрозумілість і надійність показників результативності програм оцінюються спеціально створеним міжвідомчим комітетом з аудиту програм (CIAP), до якого входять генеральні фінансові інспектори з різних міністерств. CIAP перевіряє якість даних та аналізу, що містяться в річних планах і в звітах про результати діяльності міністерств.

Щороку кожне міністерство подає в парламент проект звіту про результативність, що включає детальний звіт про досягнення цільових значень показників результативності з урахуванням зовнішніх чинників. Потім, визначається досягнення затверджених цілей та кількість витрачених

коштів. В результаті такого аналізу коригуються цілі, що визначені для бюджету наступного періоду. Суттєвої кореляції між бюджетом на наступний період і результатами попереднього немає, оскільки не завжди можливо визначити, чому та чи інша мета не була досягнута. Важливу роль в аудиті результатів діяльності відіграє Рахункова палата Франції, що проводить аналіз “послідовності та достовірності” даних у бюджетній документації [4, с. 209].

В Канаді з 1995 р. всі федеральні міністерства і відомства в обов'язковому порядку повинні визначати основні суспільно значущі результати своєї діяльності та чітко формулювати, чого вони прагнуть досягти в інтересах громадян. На основі цього здійснюється планування, оцінка результативності та складання звітів [4, с. 209].

Відповідно до законодавства Канади органи державної влади зобов'язані забезпечувати об'єктивну оцінку, аналіз результатів реалізації програм, а також ступінь досягнення поставлених цілей. У березні 2000 р. уряд Канади впровадив нову концепцію управління державними видатками, основи якої закладені в документі “Результати для канадців: концепція управління уряду Канади”. Відповідно до положень даної концепції здійснення державних видатків, в першу чергу, має бути орієнтовано на надання якісних послуг, досягнення проміжних та кінцевих результатів. Регулює і встановлює стандарти якості бюджетних послуг у всіх сферах діяльності Державна рада за стандартами. При чому, переважна частина таких стандартів якості відповідає міжнародним стандартам ISO. На відміну від інших країн, що застосовують програмно-цільові підходи, в Канаді найкращим чином розроблені показники соціально-економічної ефективності, що доцільно врахувати і в українській практиці застосування програмно-цільових підходів бюджетування. Головним джерелом інформації про соціально-економічну ефективність програм і послуг, що здійснюються і надаються канадським урядом, є відомчі звіти. Такі звіти в обов'язковому

порядку подаються до парламенту органами державної влади двічі на рік. Уряд Канади розглядає щорічний звіт про результати діяльності органів державної влади, оцінює результативність реалізації програм і приймає рішення про доцільність їх подальшого виконання.

В Італії бюджетне планування здійснюється не на рівні міністерств та відомств, а на загальнодержавному рівні. В процесі бюджетного планування враховуються довгострокові наслідки поточної бюджетної політики. Тобто використовується досить складна система прогнозів. Водночас ключовим критерієм ефективності бюджетного процесу в Італії визначається принцип прозорості - показники виконання видаткової частини державного бюджету в обов'язковому порядку та в повному обсязі публікуються[4, с. 208].

Зарубіжний досвід використання на практиці програмно-цільового підходу в бюджетному процесі засвідчує такі його переваги:

- 1) держава надає населенню суспільні блага і послуги, що відповідають потребам суспільства і характеризується найбільш високими показниками соціальної ефективності;
- 2) програмно-цільовий метод дозволяє критично оцінити напрями витрачання коштів і відмовитись від деяких видів видатків, що здійснюються без належного соціально-економічного обґрунтування;
- 3) підвищується відповідальність розпорядників бюджетних коштів за досягнення кінцевого результату, під яким варто розуміти не лише надання певного об'єму послуг або виконання певного об'єму робіт, але і досягнення якісних показників;
- 4) з'являється можливість реально оцінювати фінансовий стан держави завдяки більш повній картині наявних в її розпорядженні ресурсів.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ ЗАСТОСУВАННЯ ПРОГРАМНО-ЦІЛЬОВОГО МЕТОДУ ПЛАНУВАННЯ ВИДАТКІВ БЮДЖЕТУ У БЮДЖЕТНОМУ ПРОЦЕСІ УКРАЇНИ

2.1. Бюджетні програми як основа програмно-цільового методу планування видатків бюджету

Визначення пріоритетів при розподілі бюджетних ресурсів, виявлення джерел фінансування витрат та контроль за цільовим та ефективним використанням коштів можливо при застосуванні програмно-цільового методу формування бюджету, використання якого при складанні бюджету змінило ідеологію бюджетного процесу, підвищило його ефективність, оскільки процес формування бюджету починається з зосередження уваги на результатах, які необхідно досягти в державному секторі та на ресурсах потрібних для досягнення цих результатів.

У бюджетному процесі програмно-цільовий метод застосовується на рівні державного бюджету та на рівні місцевих бюджетів (за рішенням Верховної Ради Автономної Республіки Крим, відповідної місцевої ради).

Особливими складовими програмно-цільового методу у бюджетному процесі є бюджетні програми, відповідальні виконавці бюджетних програм, паспорти бюджетних програм, результативні показники бюджетних програм.

Бюджетні програми визначаються головними розпорядниками бюджетних коштів. Бюджетна програма являє собою систематизований перелік заходів, спрямованих на досягнення єдиної мети і завдань, виконання яких пропонує та здійснює розпорядник бюджетних коштів відповідно до покладених на нього функцій.

Основні характерні риси бюджетної програми:

- не обмежується в часі;
- одна бюджетна програма виконується одним розпорядником бюджетних коштів і не має аналогів;

- назва бюджетної програми має відображати основну суть програми, тобто відбивати напрям використання коштів бюджету;
- за своїм змістом бюджетна програма повинна ставитися до одного розділу функціональної класифікації.

Складовими елементами бюджетної програми є:

- назва бюджетної програми;
- мета бюджетної програми;
- назва підпрограми (за умови поділу бюджетної програми на підпрограми);
- завдання бюджетної програми / підпрограми (одне або більше для кожної програми / підпрограми);
- результативні показники виконання бюджетної програми / підпрограми (затрат, продукту, ефективності, якості).

Мета бюджетної програми – кінцевий результат, що досягається при виконанні бюджетної програми, відповідає пріоритетам державної та регіональної політики і сприяє досягненню стратегічної мети розвитку держави або адміністративно-територіальної одиниці в середньостроковому періоді. Мета повинна бути реальною та досяжною і суттєво не змінюватися з року в рік, за винятком випадків, коли бюджетна програма має періодичний характер, закінчується строк її виконання або прийняття нових законодавчих актів передбачає внесення до неї змін [33].

Будь-яка програма може мати лише одну мету, характерну тільки для цієї програми; мета не повторюється у форматі інших програм. Мета, за своєю суттю, – це відображення загального кінцевого результату, на досягнення якого спрямована конкретна бюджетна програма.

Наведемо приклад формування мети за програмою «Надання соціальних та реабілітаційних послуг громадянам похилого віку, інвалідам, дітям-інвалідам в установах соціального обслуговування» у галузі «Соціальний захист та соціальне забезпечення». Тож метою даної програми є

надання соціальних послуг, зокрема стаціонарного догляду, догляду вдома, денного догляду, громадянам похилого віку, інвалідам та дітям-інвалідам в установах соціального обслуговування системи органів праці та соціального захисту населення.

Бюджетні програми можуть поділятися на підпрограми. Підпрограми спрямовуються на комплексне досягнення загальної мети бюджетної програми. Формування підпрограм забезпечує конкретизацію заходів, спрямованих на досягнення загальної мети бюджетної програми, та дає змогу оцінити ефективність бюджетної програми в розрізі її складових. При цьому бюджетні програми можуть бути сформовані як з елементом «підпрограми», так і без нього.

Приклад формування підпрограм за програмою «Надання соціальних та реабілітаційних послуг громадянам похилого віку, інвалідам, дітям-інвалідам в установах соціального обслуговування» у галузі «Соціальний захист та соціальне забезпечення».

Підпрограма 1. Забезпечення соціальними послугами стаціонарного догляду із наданням місця для проживання дітей з вадами фізичного та розумового розвитку (КТПКВК 3101).

Підпрограма 2. Забезпечення соціальними послугами стаціонарного догляду із наданням місця для проживання, всебічної підтримки, захисту та безпеки особам, які не можуть вести самостійний спосіб життя через похилий вік, фізичні та розумові вади, психічні захворювання або інші хвороби (КТПКВК 3102).

Підпрограма 3. Навчання та трудове влаштування інвалідів (КТПКВК 3103).

Підпрограма 4. Забезпечення соціальними послугами за місцем проживання громадян, які не здатні до самообслуговування у зв'язку з похилим віком, хворобою, інвалідністю (КТПКВК 3104).

Підпрограма 5. Надання реабілітаційних послуг інвалідам та дітям-інвалідам (КТПКВК 3105).

Відповідно до мети бюджетної програми розпорядники коштів розробляють завдання програми (підпрограми). Завдання можна розглядати як короткострокові етапи в рамках середньострокової стратегії, що визначається метою бюджетної програми.

Завдання бюджетної програми (підпрограми) – конкретний, спрямований на досягнення мети бюджетної програми комплекс заходів, який відображає основні етапи досягнення поставленої мети, визначає шляхи виконання програми (підпрограми), підлягає перевірці та повинен містити результативні показники бюджетної програми (підпрограми) [33].

За умови поділу бюджетної програми на підпрограми завдання формуються для кожної підпрограми.

Бюджетна програма (підпрограма) може мати декілька завдань, направлених на досягнення результату, очікуваного від впровадження програми (підпрограми).

Приклад формування завдань за підпрограмою 5 «Надання реабілітаційних послуг інвалідам та дітям-інвалідам (КТПКВК 3105) бюджетної програми «Надання соціальних та реабілітаційних послуг громадянам похилого віку, інвалідам, дітям-інвалідам в установах соціального обслуговування» у галузі «Соціальний захист і соціальне забезпечення».

Завдання 1. Забезпечення діяльності центрів професійної реабілітації інвалідів та центрів соціальної реабілітації дітей-інвалідів сфери органів праці та соціального захисту населення.

Завдання 2. Придбання обладнання і предметів довгострокового користування.

Відповідальний виконавець бюджетних програм — головний розпорядник бюджетних коштів за бюджетними програмами, виконання яких

забезпечується його апаратом та/або розпорядник бюджетних коштів нижчого рівня, який виконує бюджетні програми у системі головного розпорядника.

Застосування програмно-цільового методу передбачає розробку цілей і завдань бюджетної програми, напрямів її діяльності та показників результативності її виконання відповідно до місії головного розпорядника бюджетних коштів.

Мета, завдання та результативні показники мають бути визначені в паспорті бюджетної програми. Паспорт бюджетної програми - документ, що визначає мету, завдання, напрями використання бюджетних коштів, відповідальних виконавців, результативні показники та інші характеристики бюджетної програми відповідно до бюджетного призначення, встановленого законом про Державний бюджет України (рішенням про місцевий бюджет). Паспорти бюджетних програм складають усі головні розпорядники бюджетних коштів за кожною бюджетною програмою.

Головні розпорядники розробляють проекти паспортів бюджетних програм і подають їх на затвердження до Міністерства фінансів України протягом 30 днів після набрання чинності законом про Державний бюджет України. У разі невідповідності проекту паспорта бюджетної програми закону про Державний бюджет України, та/або розпису державного бюджету, Міністерство фінансів має право в тижневий строк з дня його отримання повернути такий проект паспорта бюджетної програми на доопрацювання відповідному головному розпорядникові. Паспорти бюджетних програм головного розпорядника затверджуються спільним наказом головного розпорядника та Міністерству фінансів в трьох примірниках протягом 45 днів від дня набрання чинності законом про Державний бюджет України. Один примірник спільного наказу про затвердження паспортів бюджетних програм залишається в Міністерстві фінансів, другий - передається відповідному головному розпоряднику, третій

- у встановленому порядку передається Міністерством фінансів Державній казначейській службі України.

Головний розпорядник коштів у триденний строк від дня затвердження наказу про паспорт бюджетної програми подає його та паспорт бюджетної програми в електронному вигляді до Міністерства фінансів України. Головний розпорядник у триденний строк від дня затвердження наказу про паспорти бюджетних програм забезпечує доведення до розпорядників нижчого рівня та одержувачів бюджетних коштів його копій та копій затверджених паспортів відповідних бюджетних програм. Розпорядники нижчого рівня та одержувачі бюджетних коштів інформують відповідні територіальні органи Державної казначейської служби України шляхом подання їм копій наказу про затвердження паспортів бюджетних програм та копій самих паспортів [35].

Важливими складовими програмно-цільового методу, які дозволяють своєчасно попередити можливі проблеми, пов'язані з виконанням бюджету, та розробити заходи для покращення якості надання суспільних послуг й підвищення ефективності видатків місцевих бюджетів, є моніторинг та оцінка ефективності виконання бюджетних програм. На всіх стадіях бюджетного процесу його учасники в межах своїх повноважень здійснюють оцінку ефективності бюджетних програм, що передбачає заходи з моніторингу, аналізу та контролю за цільовим та ефективним використанням бюджетних коштів.

Моніторинг надає можливість на систематичній основі відслідковувати хід виконання програми, результати діяльності розпорядника бюджетних коштів.

Дані, отримані у ході моніторингу, є основою для здійснення оцінки ефективності бюджетної програми, яка передбачає:

- 1) аналіз відповідності поставлених завдань меті бюджетної програми;

- 2) аналіз відповідності результативних показників поставленим завданням та меті бюджетної програми;
- 3) визначення причини неефективного чи недостатньо ефективного виконання бюджетної програми;
- 4) підготовку пропозицій щодо зміни напрямів спрямування бюджетних коштів з метою досягнення максимального ефекту від їх використання;
- 5) аналіз доцільності реалізації бюджетної програми в наступних бюджетних періодах або її припинення.

Оцінка ефективності бюджетної програми є ефективним інструментом аналізу, який дозволяє підвищити прозорість бюджетного процесу шляхом інформування громадськості про результати оцінки бюджетних програм.

Назва, головні розпорядники бюджетних коштів, відповідальні виконавці, мета бюджетних програм, результативні показники, які використовуються для проведення оцінки ефективності досягнення цілей даних бюджетних програм наведені у таблицях 2.1-2.2.

Таблиця 2.1

Бюджетна програма Міністерства освіти і науки України на 2018 р.
«Підготовка кадрів у професійно-технічних навчальних закладах за професіями загальнодержавного значення»

1	2
Головний розпорядник	Міністерство освіти і науки України.
Відповідальний виконавець	Апарат Міністерства освіти і науки України.
Мета бюджетної програми	Реалізація права кожного громадянина на отримання якісної професійно-технічної освіти.

Продовження таблиці 2.1

1	2
Завдання бюджетної	Організація та забезпечення підготовки

програми	кваліфікованих робітників у професійно-технічних навчальних закладах за професіями загальнодержавного значення.
Результативні показники	Затрат: кількість професійно-технічних навчальних закладів. Продукту: прийом на професійну підготовку робітничих кадрів. Якості: питома вага учнів, які отримують відповідний документ про освіту у загальному випуску Рівень працевлаштування учнів після закінчення навчального закладу.

Джерело: складено автором за [47].

Таблиця 2.2

Бюджетна програма Міністерства освіти і науки України на 2018 р.

«Підготовка кадрів вищими навчальними закладами I і II рівнів акредитації та забезпечення діяльності їх баз практики»

Головний розпорядник	Міністерство освіти і науки України.
Відповідальний виконавець	Апарат Міністерства освіти і науки України.
Мета бюджетної програми	Відповідно до статті 53 Конституції України громадяни мають право безоплатно здобувати вищу освіту в державних вищих навчальних закладах на конкурсній основі. Прийом до вищих навчальних закладів за рахунок коштів загального фонду державного бюджету визначається згідно з державним замовленням.
Завдання бюджетної програми	- Забезпечення виконання державного замовлення та договорів з фізичними та юридичними особами на підготовку фахівців освітньо-кваліфікаційних рівнів "молодший спеціаліст" та "бакалавр"; - Забезпечення організації навчального процесу вищих навчальних закладів I -II рівня акредитації в умовах жорсткої фінансової політики.

Продовження таблиці 2.2

1	2
Результативн	Затрат: кількість навчальних закладів, спеціалістів,

і показники	робітників, викладачів; середньорічна кількість студентів денної форми навчання; середньорічна кількість студентів заочної форми навчання. Продукту: прийом студентів на денну форму навчання; випуск студентів на денну форму навчання; кількість місць (ліжок) у гуртожитках; середні витрати на навчання 1 студента; середні витрати на 1 ліжко-місце у гуртожитках. Якості: питома вага осіб, які отримали відповідний документ про освіту у загальній кількості; питома вага осіб, прийнятих на 1 курс денної форми навчання за державним замовленням у загальній кількості прийнятих осіб.
-------------	---

Джерело: складено автором за [47].

Результати оцінки ефективності бюджетних програм є підставою для прийняття управлінських рішень. Метод програмно-цільового фінансування використовує систематичний підхід до визначення завдань та цілей установ як складових бюджетного процесу, встановлюючи прямий зв'язок між використаними ресурсами та досягнутими результатами, як у середньостроковій, так і довгостроковій перспективі досягнення поставлених цілей. Кожній бюджетній програмі присвоюється цифровий код, який складається із семи знаків (табл. 2.3).

Таблиця 2.3

Код бюджетної програми.

1	2	3	Пояснення
XX	X	XXXX	Код бюджетної програми.
XX	0	0000	Головний розпорядник (код відомчої класифікації видатків)
XX	X	0000	Відповідальний виконавець бюджетної програми у системі головного розпорядника. Якщо відповідальним виконавцем бюджетної програми є безпосередньо головний розпорядник бюджетних коштів, то третім знаком коду проставляється цифра "1", для визначення інших відповідальних виконавців використовуються цифри від "2" до "9" в межах одного головного розпорядника.

Продовження таблиці 2.3

1	2	3	Пояснення
XX	X	XXXX	Номер бюджетної програми. (код Типової програмної класифікації видатків та кредитування місцевого бюджету)

		(ТПКВК), який має відповідність коду функціональної класифікації видатків та кредитування (КФКВК). Код ТПКВК, який не має відповідності КФКВК, не застосовуються.
--	--	---

Джерело: складено автором за [34].

Проведення державного фінансового аудиту виконання бюджетних програм покладено на Державну аудиторську службу України, її міжрегіональні та територіальні органи, які уповноважені на здійснення аудиту ефективності.

Результати роботи відображаються в аудиторському звіті, який складається у порядку та за формою, визначеними Державною аудиторською службою України. У звіті відображаються недосконалість певних позицій у виконанні бюджетних програм, їх вплив на реалізацію запланованих цілей та обґрунтовані пропозиції щодо шляхів підвищення ефективності використання бюджетних коштів у процесі виконання бюджетних програм.

За даними Державної казначейської служби України за 2017 рік кількість бюджетних програм державного бюджету, за якими до неї надійшли затверджені паспорти склала 471 або 96,7% та 16 або 3,9% за якими не надійшли затверджені паспорти.

Станом на 15.06.2018. із 481 паспортів бюджетних програм, що потребують затвердження у поточному році, уже затверджено наказами 437 паспортів бюджетних програм (91%). Водночас, наразі не поданими до Міністерства фінансів та не затвердженими залишаються 44 бюджетних паспортів (9%).

Міністерство фінансів наголошує на необхідності дотримання законодавчих термінів щодо розробки і подання до Міністерства фінансів паспортів бюджетних програм. Цьогоріч вчасно (до 30.01.2018) до Міністерства фінансів було подано лише 46% бюджетних паспортів, тобто 222 з 481.

17 січня 2018 року розпорядженням Уряду [36] було визначено перелік бюджетних програм, за якими у 2018 році були затвердити нові порядки використання коштів державного бюджету, та перелік бюджетних програм, за якими повторно розроблені порядки використання коштів державного бюджету, але до яких внесені зміни. У даному переліці було визначено 89 бюджетних програм (Додаток А). Реалізація проекту акта дозволила уточнити відповідального виконавця бюджетної програми, підстави залучення одержувачів бюджетних коштів до виконання бюджетної програми, інші положення щодо особливостей бюджетної програми на відповідність документам державного стратегічного планування. Щодо 2017 року розпорядженням Уряду [37] було визначено 24 бюджетні програми (Додаток Б), за якими у 2017 році були затвердити нові порядки використання коштів державного бюджету, та перелік бюджетних програм, за якими повторно розроблені порядки використання коштів державного бюджету, але до яких внесені зміни.

Відповідно до даних Державної казначейської служби Державний бюджет України в 2017 році був сформований з 500 бюджетних програм 85 головними розпорядниками бюджетних коштів. Слід відмітити зростання загальної кількості бюджетних програм та кількості головних розпорядників бюджетних коштів порівняно з 2016 роком. Зокрема, загальна кількість бюджетних програм державного бюджету 2016 року становила 493, а кількість головних розпорядників – 84. Як показано на рис. 2.1, найбільшу кількість бюджетних програм у 2017 році було виконано на 90,1–99,9%.

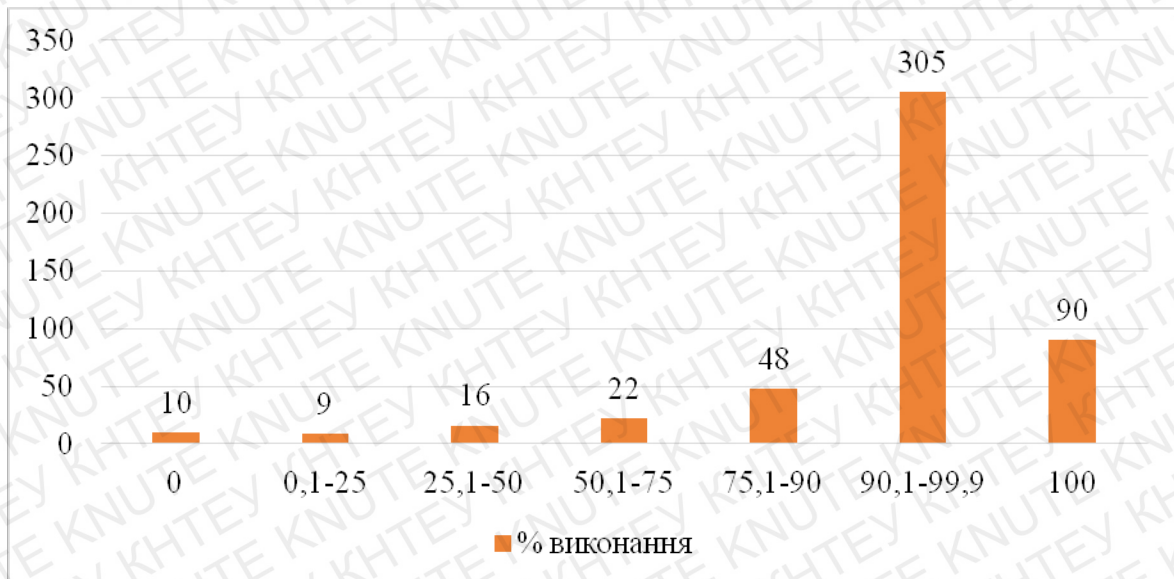

Рис. 2.1. Виконання бюджетних програм загального фонду Державного бюджету України за 2017 рік

Джерело: складено автором за [50].

Слід зазначити, що 10 бюджетних програм на загальну суму 986 млн грн не були виконані повністю. На 0,1–25% виконано 9 бюджетних програм на загальну суму 1,2 млрд грн. Обсяг невиконання за цими бюджетними програмами становить 1 млрд грн. На 25,1–50% виконано 16 бюджетних програм на загальну суму 1,6 млрд грн. Обсяг невиконання за цими бюджетними програмами становить 1 млрд грн. Від 50,1% до 75% виконано 22 бюджетні програми на загальну суму 865 млн грн. Обсяг невиконання за цими бюджетними програмами становить 316 млн грн. В інтервалі 75,1–90% виконано 48 бюджетних програм на загальну суму 14,5 млрд грн. Обсяг невиконання становить 2 млрд грн. Решта бюджетних програм виконано на 90,1–99,9% – 305 програм на загальну суму 496 млрд грн. Обсяг невиконання за ними становить 3,4 млрд грн. 90 бюджетних програм на загальну суму 253 млрд грн були виконані в повному обсязі.

Державний бюджет України в 2018 році формують 547 бюджетних програм 82 головних розпорядників бюджетних коштів. Загальна кількість

бюджетних програм порівняно з 2017 роком зросла на 3, а кількість головних розпорядників зменшилась на 2. Як показано на рис. 2.2, найбільшу кількість бюджетних програм у 2018 році було виконано в діапазоні 90,1–99,9%.

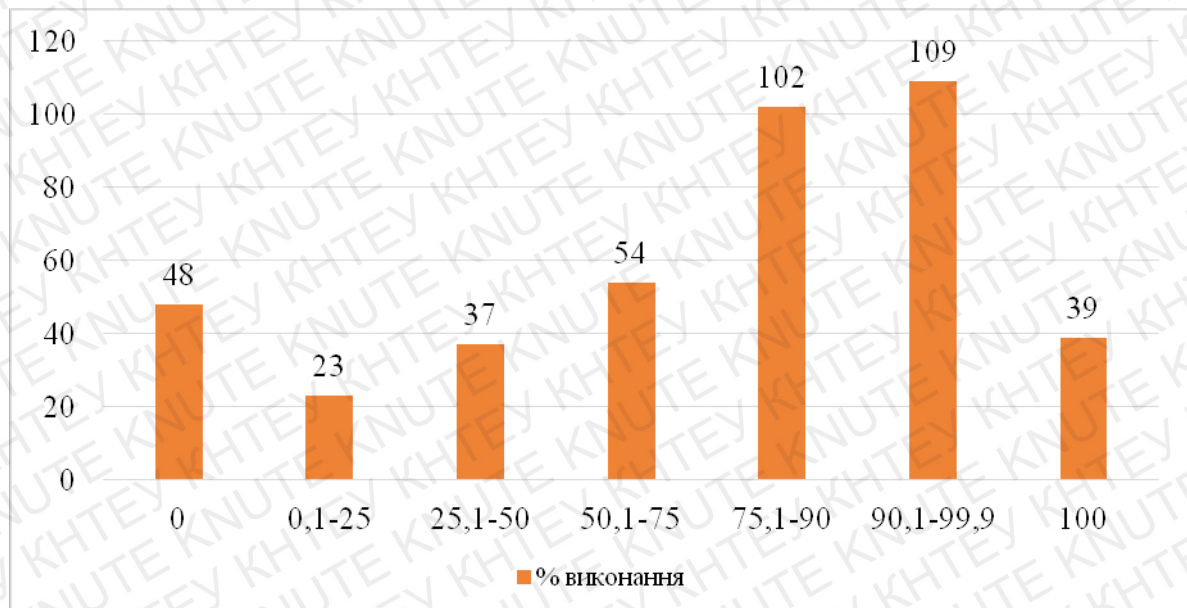

Рис. 2.2 Виконання бюджетних програм загального фонду Державного бюджету України за січень-вересень 2018 року

Джерело: складено автором за [50].

Слід зазначити, що 48 бюджетних програм на загальну суму 2,8 млрд грн не були виконані зовсім (виконання – 0%). Видатки 23 бюджетних програм виконані на 0,1–25% від плану. Загальна сума становить 1,5 млрд грн. Обсяг невиконання за цими бюджетними програмами – 8 млрд грн. На 25,1–50% виконано 37 бюджетних програм на загальну суму 5,5 млрд грн. Обсяг невиконання за цими бюджетними програмами становить 3,3 млрд грн. На 50,1–75% виконано 54 бюджетні програми на загальну суму 6,1 млрд грн. Обсяг невиконання за цими бюджетними програмами становить 3,3 млрд грн. У діапазоні 75,1–90% виконано 102 бюджетні програми на загальну суму 185 млрд грн. Обсяг невиконання становить 24,2 млрд грн. Решта бюджетних програм виконано на 90,1–99,9% – 190 програм на загальну суму 292 млрд

грн. Обсяг невиконання за ними становить 8,4 млрд грн. Лише 39 бюджетних програм на загальну суму 132 млрд грн були виконані в повному обсязі.

За результати аналізу можна зробити висновок, що виконання бюджетних програм потребує покращення, наразі показники виконання є незадовільними.

Програмно-цільовий метод бюджетування здійснюється у вигляді програми, тобто комплексу задач і заходів, об'єднаних однією метою і ціллю. Методи програмно-цільового управління дозволяють концентрувати на досягненні стратегічних цілей всі наявні ресурси, організувати ефективний контроль, регулювання та мотивацію всіх зацікавлених сторін.

Інструментом програмно-цільового управління є цільова програма. Програма - це сукупність напрямків, дій, пов'язаних у просторі, часі, змісту, ресурсах, виконавцях, орієнтованих на досягнення єдиної мети в ході вирішення масштабної проблеми в суспільстві.

Використання програмно-цільового методу при складанні бюджету не тільки кардинально змінило ідеологію бюджетного процесу, а й дозволило збільшити його ефективність, тому що процес формування бюджету починається з зосередження уваги на результатах, які необхідно досягти в державному секторі, а потім - на ресурсах, необхідних для досягнення цих результатів. При використанні традиційних методів формування бюджету увага зосереджувалась саме на ресурсах, результатами ж увага не приділялася.

2.2. Аналіз стану виконання бюджетних програм

Під час розробки бюджетної програми головним розпорядникам бюджетних коштів необхідно чітко усвідомлювати, яким чином вимірювати результати її реалізації. Саме для вимірювання таких результатів застосовуються результативні показники виконання бюджетних програм.

Результативні показники – індикатори, на підставі яких здійснюється оцінка й аналіз ефективності використання бюджетних коштів, передбачених на виконання бюджетної програми (підпрограми), для досягнення мети бюджетної програми (підпрограми) та реалізації її завдань[33].

У вітчизняній практиці використовують чотири групи результативних показників, характеристика яких наведена у таблиці 2.4.

Таблиця 2.4

Результативні показники виконання бюджетних програм

Назва показника	Характерна ознака показника у програмі	Одиниця вимірювання
1	2	3
Показник затрат	1) Хто виробляє послугу? – Штатна структура, структура управлінь, відділів, відділень і т. ін. 2) Чим виробляємо послугу? – потужності, будівлі, споруди і т. ін.	Одиниця вимірювання завжди подається в абсолютному вираженні – шт. од., од., м. кв., м.куб.
Показник продукту	1) На кого (на що) ми докладаємо зусиль? 2) На кого (на що) ми діємо у процесі надання послуг? – Контингент споживачів послуги, обсяги виконаних робіт за послугою, і т. ін.	Одиниця вимірювання завжди подається в абсолютному вираженні – ос., учнів, м.куб., м. кв., ліжко-днів
Показник ефективності	1) Скільки коштує одиниця продукту в грошовому виразі? 2) Яку частку показника затрат припадає на одиницю продукту?	Одиниця вимірювання завжди подається в відносних величинах – грн. / л-день, шт. од. вчителів / 1 учня (навантаження), грн / м. кв. ремонту
Показник якості	1) Що досягнуто в результаті виконання програми?	Одиниця вимірювання завжди подається в відносних величинах – % зниження захворюваності, темп зростання показника порівняно з іншим періодом

Джерело: складено автором за [25].

Показники затрат – це показники, що визначають обсяги та структуру ресурсів, які забезпечують виконання бюджетної програми та характеризують структуру витрат бюджетної програми.

Наведемо приклад показників затрат, відповідно до поставленого завдання.

Завдання: Забезпечення діяльності центрів професійної реабілітації інвалідів та центрів соціальної реабілітації дітей-інвалідів сфери органів праці та соціального захисту населення.

Показники затрат:

- 1) кількість установ для інвалідів та дітей-інвалідів, од.;
- 2) кількість штатних одиниць, од.

Показники продукту використовуються для оцінки досягнення поставленої мети. Показниками продукту є, зокрема, обсяг виробленої продукції, наданих послуг чи виконаних робіт на виконання бюджетної програми, кількість користувачів товарами (роботами, послугами) тощо.

Наведемо приклад показників продукту, відповідно до поставленого завдання. Завдання: Забезпечення діяльності центрів професійної реабілітації інвалідів та центрів соціальної реабілітації дітей-інвалідів сфери органів праці та соціального захисту населення.

Показники продукту: кількість інвалідів та дітей-інвалідів, які отримали реабілітаційні послуги, осіб.

Показники ефективності залежно від завдань, виконання яких забезпечує реалізацію бюджетної програми, можуть визначатись як:

- витрати ресурсів на одиницю показника продукту (економність);
- відношення максимальної кількості вироблених товарів (виконаних робіт, наданих послуг) до визначеного обсягу фінансових ресурсів (продуктивність);
- досягнення визначеного результату (результативність).

Наведемо приклад показників ефективності, відповідно до поставленого завдання.

Завдання: Забезпечення діяльності центрів професійної реабілітації інвалідів та центрів соціальної реабілітації дітей-інвалідів сфери органів праці та соціального захисту населення.

Показники ефективності:

- 1) середні витрати на реабілітацію одного інваліда та дитини-інваліда на рік, грн;
- 2) кількість дітей-інвалідів, які інтегровані в дошкільні, загальноосвітні навчальні заклади, осіб;
- 3) кількість працевлаштованих інвалідів, осіб.

Показники якості є сукупністю властивостей, які характеризують досягнуті результати якості створеного продукту, що задовольняють споживача відповідно до їх призначення та відображають послаблення негативних чи посилення позитивних тенденцій у наданні послуг (виробленні товарів, виконанні робіт) споживачам за рахунок коштів бюджетної програми.

Наведемо приклад показників якості, відповідно до поставленого завдання.

Завдання: Забезпечення діяльності центрів професійної реабілітації інвалідів та центрів соціальної реабілітації дітей-інвалідів сфери органів праці та соціального захисту населення.

Показник якості:

- 1) відсоток охоплення інвалідів та дітей-інвалідів реабілітаційними послугами, %;
- 2) частка дітей-інвалідів, які інтегровані в дошкільні, загальноосвітні навчальні заклади, до загальної їх чисельності, %;
- 3) частка працевлаштованих інвалідів до загальної чисельності випускників, %.

В межах одного завдання можуть бути визначені як показники всіх груп, так і показники окремих груп. Результативних показників не повинно бути забагато, не слід переобтяжувати ними програмно-цільовий бюджет. Водночас, це мають бути найбільш характерні та ілюстративні показники, які дають чітке уявлення про призначення бюджетної програми та результати, яких планується досягти в ході реалізації програми.

Підсумковим кроком у процесі розробки та застосування результативних показників програм є використання поданої інформації у процесі прийняття управлінських рішень, оскільки показники є підґрунтям для оцінювання програм, а на основі оцінки проводиться подальше управління програмою.

Результативні показники бюджетних програм мають відповідати таким критеріям:

- 1) реалістичність (результативні показники визначаються з урахуванням показників поточного стану та існуючих потреб економіки і суспільства, показників, визначених прогнозними документами щодо економічного та соціального розвитку, з одного боку, та можливостями ресурсної частини державного бюджету – з іншого);
- 2) актуальність (результативні показники узгоджуються із програмними та стратегічними документами, стратегічними цілями головних розпорядників, показниками результату їх діяльності в середньостроковому періоді, характеризують найважливіші аспекти очікуваного результату);
- 3) суспільна значимість (результативні показники висвітлюють ефект, який отримують економіка та суспільство завдяки діяльності головного розпорядника, дають можливість оцінити вплив на економічний та соціальний розвиток, ефективність надання державних послуг).

Згідно з інформацією, зазначеною в паспортах бюджетних програм, загальна кількість результативних показників по 18 міністерствах у 2017 році

становила 4 704, а в 2016 році – 4 978. У розрізі міністерств зазначена інформація зображена в таблиці 2.5.

Таблиця 2.5

Кількість результативних показників у міністерствах у 2016–2017 рр.

Міністерство	Роки		Відхилення	
	2016	2017	абсолютне	відносне
Міністерство внутрішніх справ	187	117	-70	-37%
Міністерство енергетики та вугільної промисловості України	289	262	-27	-9%
Міністерство економічного розвитку і торгівлі України	206	114	-92	-45%
Міністерство закордонних справ України	217	220	3	1%
Міністерство з питань тимчасово окупованих територій та внутрішньо переміщених осіб України	24	20	-4	-17%
Міністерство культури України	552	496	-56	-10%
Міністерство оборони України	189	338	149	79%
Міністерство освіти і науки України	771	600	-171	-22%
Міністерство охорони здоров'я України	584	606	22	4%
Міністерство екології та природних ресурсів України	253	110	-143	-57%
Міністерство соціальної політики України	432	391	-41	-9%
Міністерство регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України	216	259	43	20%
Міністерство аграрної політики та продовольства України	136	194	58	43%
Міністерство інфраструктури України	61	62	1	2%
Міністерство молоді та спорту України	596	629	33	6%
Міністерство фінансів України	83	82	-1	-1%
Міністерство юстиції України	124	171	47	38%
Міністерство інформаційної політики України	58	63	5	9%

Джерело: складено автором за [50].

У розрізі міністерств найбільша кількість результативних показників у 2017 році була в Міністерства молоді і спорту України – 629, що на 43 або 6% більше, ніж у 2016 році, – 596. У Міністерства охорони здоров'я України показник становить 606, проте порівняно з 2016 роком загальна кількість зменшилася на 22 або 4%. Слід відзначити, що в Міністерства освіти і науки України у 2016 році було найбільше результативних показників – 771, проте в 2017 році їх кількість зменшилася на 171 і досягла позначки 600. Це відбулося через відмову від бюджетної програми «Надання кредитів на будівництво (придбання) житла для науковопедагогічних та педагогічних працівників», а також скорочення значної кількості результативних показників в інших бюджетних програмах.

Зменшення кількості результативних показників у 2017 році спостерігається в Міністерства екології та природних ресурсів України – на 56% порівняно з 2016 роком, Міністерства економічного розвитку і торгівлі України – на 44%, Міністерства внутрішніх справ України – на 37%, Міністерства освіти і науки України – на 22%, а також Міністерства з питань тимчасово окупованих територій та внутрішньо переміщених осіб України – на 16%. Найсуттєвіші зміни відбулися в Міністерстві оборони України, оскільки порівняно з 2016 роком кількість показників зросла на 119 (61%). Це сталося за рахунок додавання нових показників результативності до паспортів бюджетних програм.

Важливо відзначити, що за даними дослідження, яке провів Офіс з фінансового та економічного аналізу у Верховній Раді України у 2016 році, порівнявши ті показники, яких міністерство планувало досягнути за рахунок коштів, виділених їм у бюджеті, та фактичні показники на кінець року прийшли до висновку, що тільки 32% запланованих показників виконуються у повній мірі. Всі інші або недовиконуються або перевиконуються. У 2017 році спостерігалась позитивна динаміка якості та ефективності

результативних показників при одночасному зменшенні відповідних витрат, що свідчить загалом про позитивні зміни.

Відповідно до результатів дослідження можна стверджувати, що кількість результативних показників у 2017 році суттєво зменшилася, а їх якість покращилася. Згідно з інформацією про виконання результативних показників на 2016 рік більшість показників, які не були виконані, перенесено на 2017 рік. Це демонструє неефективне планування та поставлення некоректних завдань, оскільки відповідні результативні показники не були досягнуті попереднього року.

Система результативних показників, яка зазначена в паспорті бюджетної програми, не повинна містити зайвої інформації. Натомість повинна визначати проблемні сфери та перспективи розвитку міністерства чи відомства, також необхідне зрозуміле формулювання, наскільки показники витрат відповідають показникам продукту й ефективності в розрізі програми. Загальна оцінка ефективності запровадження та виконання бюджетної програми визначається взаємозв'язком обсягу здійснених витрат та результатом, отриманим від запровадження відповідної програми.

Без належної результативності бюджетних програм неможливо забезпечити інвестиційну привабливість економіки, стійкість фінансової системи, зростання реального ВВП і поступовий, динамічний розвиток країни на шляху до економічного добробуту. Невиконання заходів бюджетної програми в результаті може призвести до економічних криз, стати причиною невдоволення людей і загострення соціальної напруги.

РОЗДІЛ 3

СТРАТЕГІЧНІ НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ ПРОГРАМНО-ЦІЛЬОВОГО МЕТОДУ ПЛАНУВАННЯ ВИДАТКІВ БЮДЖЕТУ В УКРАЇНІ

3.1. Особливості застосування програмно-цільового методу планування видатків бюджету в Україні

Питання ефективності використання коштів піднімається в Україні серед представників як експертного середовища, так і органів державної влади протягом усього періоду незалежності країни. Щороку звіти Рахункової палати України засвідчують неефективне використання коштів державного бюджету.

З метою підвищення ефективності використання коштів бюджету був запроваджений програмно-цільовий метод при складанні проекту державного бюджету України. Програмно-цільовий метод бюджетного планування вперше був застосований в Україні в 2002 році. З того часу він пройшов певні еволюційні етапи.

На першому етапі (2002 р.) відбулося удосконалення форм бюджетних запитів головних розпорядників бюджетних коштів, розроблення програмної класифікації видатків державного бюджету, здійснення переходу до функціональної класифікації видатків бюджету, запровадження окремих елементів середньострокового планування бюджету — визначення та прогнозування середньострокових цілей, визначення пріоритетів у діяльності головного розпорядника бюджетних коштів у межах очікуваних бюджетних коштів на наступні періоди, розроблення напрямів діяльності головних розпорядників бюджетних коштів та базового переліку результативних показників, що характеризують виконання бюджетних програм [46, с. 300].

На другому етапі (2003-2004 рр.) передбачалося: запровадження складання паспортів бюджетних програм, перегляд бюджетних програм, удосконалення їх структури та чітке визначення напрямів діяльності у межах однієї бюджетної програми, перехід до поглибленого середньострокового бюджетного планування, насамперед розроблення процедури прогнозування видатків на конкретні бюджетні програми на майбутні періоди, застосування програмно-цільового методу у формуванні і виконанні місцевих бюджетів.

На третьому етапі (2005 і наступні роки) передбачалося здійснення оцінювання та подальше вдосконалення формування і виконання бюджету на основі програмно-цільового методу у бюджетному процесі.

Тож метою впровадження програмно-цільового методу було встановлення безпосереднього зв'язку між виділенням бюджетних коштів та результатами їх використання на основі визначених цілей і результативних показників. Програмно-цільовий підхід у бюджетному процесі передбачає формування і виконання бюджету в розрізі бюджетних програм, головних розпорядників бюджетних коштів, який включає визначення загальної мети кожної бюджетної програми на довго-та середньостроковий періоди; цілей та завдань програми на короткостроковий період; видів і напрямків діяльності, яка забезпечує реалізацію програми. Такий підхід повинен ґрунтуватися на ретельному аналізі необхідних і можливих бюджетних ресурсів для фінансування програми в плановому і наступних роках і отримання від реалізації бюджетної програми очікуваного результату.

Під час проведення аудиторями Рахункової палати України контрольноаналітичних та експертних заходів у 2017 році виявлено порушення і недоліки при адмініструванні доходів державного бюджету, а також порушення бюджетного законодавства щодо нецільового, неефективного використання коштів Державного бюджету України, на загальну суму 23 млрд 32,4 млн гривень. З цієї суми:

- порушення адміністрування доходів – 10 млрд 339 млн грн;

- порушення бюджетного законодавства, у тому числі нецільове використання коштів становлять 6 млрд 124,6 млн грн;
- неефективне використання коштів – 6 млрд 568,8 млн гривень.

У діаграмі 1 зображено обсяги виявлених Рахунковою палатою України порушень бюджетного законодавства та неефективного використання бюджетних коштів, порушень та недоліків адміністрування доходів державного бюджету за 2008-2017 рр.

Обсяги виявлених Рахунковою палатою України порушень бюджетного законодавства та неефективного використання бюджетних коштів, порушень та недоліків адміністрування доходів державного бюджету

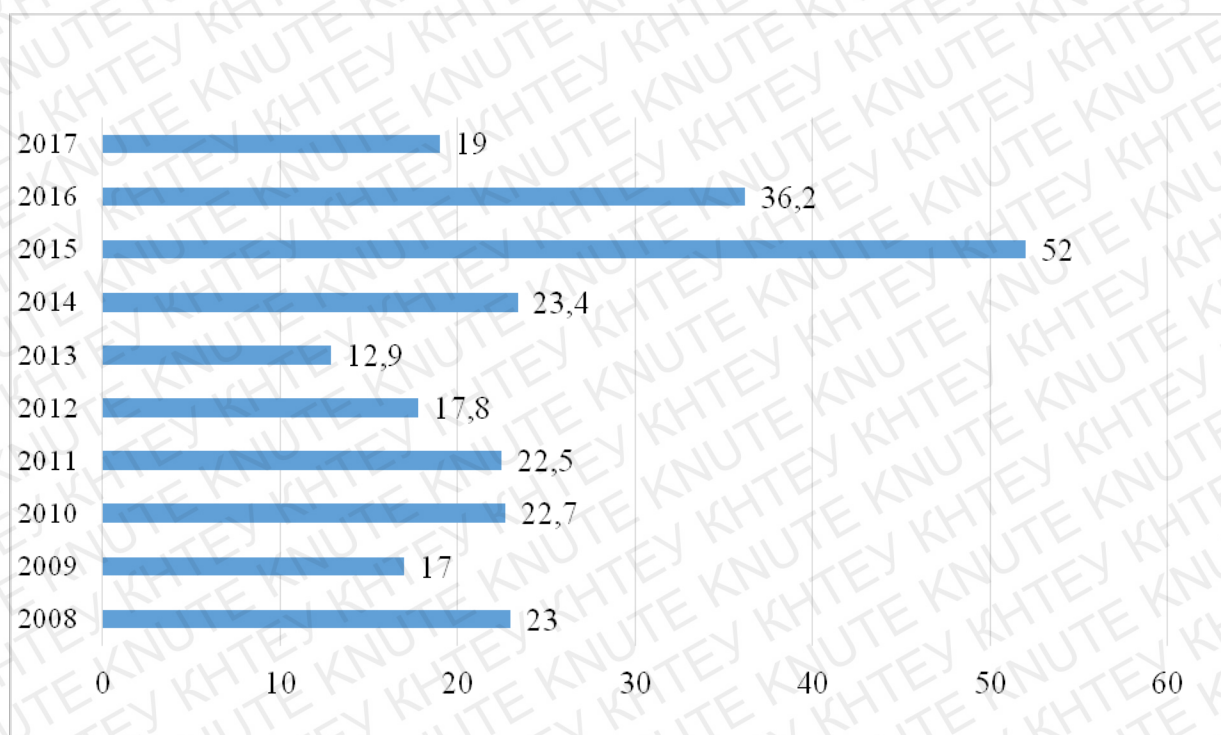

Рис. 3.1 Обсяги виявлених Рахунковою палатою України порушень бюджетного законодавства та неефективного використання бюджетних коштів, порушень та недоліків адміністрування доходів державного бюджету, млрд. грн.

Джерело: складено автором за [49].

Аналіз даних свідчить, що більшість порушень бюджетного законодавства продовжують мати системний характер і повторюються із року в рік. Найбільш характерними за кількістю виявлених випадків та обсягами порушень у 2017 році були такі порушення:

- 1) використання коштів державного бюджету з порушенням чинного законодавства;
- 2) використання бюджетних коштів без належних нормативно-правових підстав;
- 3) планування з порушенням чинного законодавства та за відсутності правових підстав;
- 4) недотримання установлених порядку і термінів складання, затвердження і подання документів;
- 5) порушення під час здійснення закупівель товарів, робіт і послуг за державні кошти;
- 6) порушення, пов'язані з неналежним веденням бухгалтерського обліку.

Найбільш характерними видами неефективного управління і використання державних коштів та чисельними за кількістю виявлених випадків, були такі:

- 1) втрати бюджету внаслідок прийняття необґрунтованих управлінських рішень;
- 2) неефективне управління коштами шляхом тривалого їх утримання без використання;
- 3) неефективне управління коштами, внаслідок чого їх було повернено до бюджету;
- 4) неефективне управління коштами через недоліки в плануванні;
- 5) неефективне управління майном шляхом його утримання без використання;
- 6) неефективне використання коштів унаслідок необґрунтованих управлінських рішень;

- 7) неефективні витрати, пов'язані з розміщенням та виконанням державного замовлення.

Враховуючи 16-річний досвід впровадження програмно-цільового методу в Україні можна виділити такі порушення бюджетного законодавства (відповідно до висновків Рахункової палати):

- 1) планування бюджетних видатків з порушенням чинного законодавства та за відсутності правових підстав;
- 2) використання бюджетних коштів без належних нормативно-правових підстав;
- 3) порушення під час здійснення закупівель товарів, робіт і послуг за державні кошти;
- 4) нецільове використання кредитних ресурсів;
- 5) порушення, пов'язані з неналежним веденням бухгалтерського обліку;
- 6) відволікання коштів держбюджету у дебіторську заборгованість;
- 7) недотримання установлених порядку та термінів перерахування міжбюджетних трансфертів;
- 8) недотримання принципу пропорційності розподілу бюджетних коштів;
- 9) порушення бюджетного законодавства, пов'язані з розміщенням та виконанням державного замовлення.

Такі порушення бюджетного законодавства стали можливими з наступних причин:

- 1) відсутність чіткого формулювання мети діяльності центральних органів виконавчої влади (далі – ЦОВВ), їх основних завдань та стратегічних цілей та результативних показників;
- 2) наявність бюджетних програм у ЦОВВ, які не відповідають їх функціям та завданням;
- 3) наявність великої кількості бюджетних програм та пріоритетів в одного ЦОВВ.

Тому, як наслідок є певні проблеми функціонування програмно-цільового методу:

- 1) нерозуміння керівниками та працівниками ЦОВВ чіткої мети та результатів, яких слід досягнути за допомогою реалізації бюджетних програм;
- 2) відсутність чітких та зрозумілих інструктивних матеріалів з питання розробки бюджетних програм у частині результативних показників. Існуючий наказ Міністерства фінансів застарілий та має рекомендаційний характер. Міністерство фінансів не розробило якісного та зрозумілого інструктивного матеріалу та не проводить достатньої роз'яснювальної роботи серед головних розпорядників коштів у частині їх навчання та роз'яснення особливостей програмно-цільового методу;
- 3) наявність великої кількості результативних показників у бюджетних програмах, моніторинг яких не здійснюється ЦОВВ та Міністерством фінансів. Починаючи з 2016 року Міністерством фінансів було рекомендовано застосовувати не більше 3 показників результативності бюджетних програм за кожною з чотирьох груп цих показників (затрат, продукту, ефективності, якості). Максимально можлива кількість показників становить 12;
- 4) фактично всі показники результативності націлені на споживання. Мала кількість показників, які націлені на досягнення результату чи розвиток галузі. Від самого початку всі видатки націлені на споживання - закупити певну кількість товарів та послуг, виплатити заробітну плату працівникам, кількість ставок, спожити певну кількість енергоресурсів. Ці показники не націлені на досягнення результату, за допомогою якого можна було б виміряти ефективність державної політики;

- 5) тільки третина всіх запланованих показників результативності виконуються повною мірою. Інші показники бюджетних програм не виконуються повністю, частково або перевиконуються;
- 6) велика кількість однотипних чи вузькоспеціалізованих (які прямо не пов'язані з основною діяльністю) результативних показників, що не несуть смислового навантаження;
- 7) головні розпорядники не здійснюють аналізу показників ефективності бюджетних програм самостійно, як це передбачено нормами Бюджетного кодексу. Міністерство фінансів протягом років не здійснює оцінки ефективності бюджетних програм та не перевіряє їх на відповідність нормам бюджетного законодавства. Окрім цього, Рахункова палата України та Державна аудиторська служба не здійснюють оцінки ефективності бюджетних програм у частині виконання результативних показників бюджетних програм (performance audit). У разі здійснення цього виду аналізу практично всі бюджетні програми необхідно було б скасувати як неефективні.

Згідно з п. 18 Прикінцевих та перехідних положень Бюджетного кодексу України місцеві бюджети, які мають взаємовідносини з державним бюджетом (обласні, міські, міст обласного значення, районні та бюджети об'єднаних територіальних громад), з 2017 року складають проекти місцевих бюджетів, застосовуючи програмно-цільовий метод.

Використання програмно-цільового методу на рівні місцевих бюджетів також має певні проблеми впровадження:

- 1) складність, заплутаність, застарілість нормативної бази. Оцінка ефективності бюджетної програми здійснюється за методикою, визначеною листом МФУ від 19.09.2013 № 31-05110-14-5/27486, і, водночас, за методикою, встановленою наказом МФУ від 17.05.2011 № 608. При цьому методики використовують принципово різний підхід при оцінюванні ефективності бюджетних програм;

- 2) ускладненість процедур внесення змін до паспортів . Відповідно до Правил складання паспортів бюджетних програм (наказ МФУ від 26.08.2014 №836), у разі внесення змін до розпису місцевого бюджету, які призводять до зміни інформації та показників, затверджених у паспортах, протягом двох тижнів ГРБК подають на затвердження місцевому фінансовому органу оновлені паспорти бюджетних програм. При цьому внесення змін до розпису місцевого бюджету, мережі, штатів, контингентів установ може відбуватись неодноразово протягом року. Це призводить до необхідності у кожному випадку затверджувати паспорт в новій редакції;
- 3) неврегульованість питань контролю, зокрема, громадського. Чинним законодавством не передбачені процедури громадського контролю виконання бюджетних програм на місцевому рівні;
- 4) недосконалість методик оцінювання, надмірна кількість показників оцінювання бюджетних програм;
- 5) обмежені можливості щодо інформаційного забезпечення програмно-цільового методу. Програмний комплекс, що використовується місцевими фінансовими органами для зведення, контролю та аналізу видатків та доходів бюджету не дає зведену інформацію про стан виконання видатків по галузі загалом, а лише в розрізі бюджетних програм. Це не дозволяє зводити необхідні для потреб управління бюджетом дані, не дозволяє проводити обмін статистичною інформацією тощо [32].

Серед проблем, що характерні для об'єднаних територіальних громад при використанні програмно-цільового методу важливо відзначити:

- 1) слабкий зв'язок між регуляторними актами з питань планування соціально-економічного розвитку та місцевих бюджетів;
- 2) відсутність перехідного періоду при запровадженні програмно-цільового методу;

- 3) відсутність підрозділів та фахівців, відповідальних за планування загалом і за програмно-цільовий метод, зокрема (низька якість планування);
- 4) відсутність головних розпорядників коштів-юридичних осіб за галузевими бюджетними програмами;
- 5) відсутність належної статистичної інформації по об'єднаних територіальних громадах.

Тож, для успішного впровадження програмно-цільового методу на рівні місцевих бюджетів необхідні належні:

- 1) нормативно-правове забезпечення (порядки складання, затвердження, оцінювання програм та бюджету тощо);
- 2) організаційне забезпечення (визначення центрів відповідальності, створення системи моніторингу та контролю, інформаційний та навчальний супровід тощо);
- 3) методичне забезпечення (методики оцінки пріоритетності, результативності, ефективності програм тощо) [41, с. 116].

Також необхідно визначити та узгодити пріоритетні цілі довгострокового розвитку громади, стратегії їх досягнення, середньострокові програми розпорядників коштів (розподіл відповідальності та ресурсів між учасниками бюджетного процесу). При запровадженні програмно-цільового методу на місцевому рівні необхідним є «запас часу», оскільки впровадження програмно-цільового методу – тривалий, багатоетапний, поступовий процес.

3.2. Напрями удосконалення програмно-цільового методу в Україні

Державне регулювання у сфері видатків є важливою складовою процесу державного регулювання соціально-економічного розвитку держави. На сучасному етапі розвитку державних фінансів України існує необхідність у підвищенні якісного рівня планування державних видатків як необхідної

передумови забезпечення сталого соціально-економічного зростання. На сьогодні програмно-цільовий метод застосовується на рівні державного бюджету та деяких місцевих бюджетів і певною мірою дозволяє відстежити ефективність і результативність витрачання бюджетних коштів шляхом використання інформації щодо результативних показників та іншої інформації, що міститься у бюджетних запитах, паспортах бюджетних програм, звітах про виконання паспортів бюджетних програм.

Найважливіше, що отримає Україна із впровадженням програмно-цільового методу, це можливість більш продуктивного використання обмежених фінансових ресурсів та підвищення рівня відповідальності посадових осіб.

У цілому цільові програми є непоганим інструментом координування діяльності центральних і регіональних органів влади, відповідальних за їх виконання, але даний метод планування бюджету ще потребує удосконалення в процесі його використанні як на державному так і на місцевому рівнях.

Методичною основою для розробки бюджетних програм має бути прогноз економічного і соціального розвитку на 5–10 років. Ця програма повинна мати сценарно-індикативний характер і обґрунтовувати можливі стратегії розвитку економіки і соціальної сфери. Необхідно ввести в практику щорічний перегляд складу державних цільових програм та здійснення на протязі їх реалізації аналізу результативних показників з метою прийняття рішень щодо віднесення програми до однієї з трьох груп:

- 1) програми, що повинні фінансуватися у повному обсязі;
- 2) програми, фінансування яких може бути скорочено;
- 3) програми, по яких фінансування буде припинено.

Зрозумівши, що бюджетна програма є недостатньо або зовсім неефективною скорочення чи припинення її фінансування на ранніх етапах дозволить суттєво зменшити відсоток недоцільного використання

бюджетних коштів. І як наслідок кількість державних цільових програм повинна бути суттєво скорочена. Принципово важливим для динамічного розвитку держави є вибір пріоритетів для вирішення програмними засобами. В умовах жорсткого обмеження державних фінансових ресурсів основні зусилля мають бути зосереджені на визначенні пріоритетів, які будуть фінансово забезпечені і за умови досягнення яких створюються передумови для наступного етапу визначення і реалізації подальших пріоритетів, а отже для стабільного економічного зростання. Державні цільові програми повинні бути зосереджені на реалізації масштабних інвестиційних, науково-технічних проблем, а не бути направленим тільки на споживання бюджетних ресурсів. До державних цільових програм необхідно застосовувати конкурентні принципи розподілу бюджетних асигнувань, що означає виділення бюджетних коштів на їх реалізацію залежно від оцінки їх обґрунтованості і результативності, а також відповідності пріоритетам державної політики.

Програмно-цільовий метод передбачає, що будь-які бюджетні видатки мають бути спрямовані на цілі, що відповідають середньо- або довгостроковій стратегії розвитку країни або територіальної громади. Програмно-цільовий метод є інструментом, що забезпечує планування бюджету на середньо- та довгострокову перспективу, перехід від контролю за цільовим використанням бюджетних коштів до контролю за фактичними результатами від наданих бюджетних послуг громадянам.

Середньострокове планування бюджету є безперервним процесом, який повторюється з року в рік та спрямований на уникнення дисбалансу між видатками та потребою для реалізації заходів бюджетної політики з надання державою суспільних послуг згідно з визначеними пріоритетами. Запровадження системи середньострокового планування бюджету відкриває такі можливості:

- поступова реалізація політичних рішень з метою передбачення наслідків (результатів) у середньостроковій перспективі;

- підтримка збалансованості державного та місцевих бюджетів;
- узгодження стратегічних планів діяльності головних розпорядників з наявними бюджетними ресурсами;
- прогнозування майбутніх тенденцій і впровадження необхідних заходів для досягнення запланованого результату, запобігання негативним явищам;
- підвищення передбачуваності державної та місцевої політики і джерел фінансування для того, щоб головні розпорядники коштів могли попередньо прогнозувати напрямки своєї діяльності;
- підвищення відповідальності головних розпорядників за ефективне та раціональне використання бюджетних коштів;
- посилення загального бюджетного контролю.

В 2010 році Україна зробила перший крок до започаткування використання середньострокового бюджетного планування. В цьому році було внесено зміни до Бюджетного кодексу України, та зокрема статтею 21 даного кодексу передбачається, що Міністерство фінансів України складає прогноз Державного бюджету України на наступні за плановим два бюджетні періоди, який ґрунтується на Програмі діяльності Кабінету Міністрів України, прогнозних та програмних документах економічного та соціального розвитку, державних цільових програмах. Прогноз Державного бюджету України подається до Верховної Ради разом із проектом відповідного закону, уточнюється на підставі прийнятого закону про держбюджет та схвалюється Кабінетом Міністрів України до 1 квітня планового року.

Тож окремі елементи середньострокового бюджетного планування були впроваджені, але відчутних результатів для бюджетного процесу це не принесло. У 2017 році було прийнято певні нормативно-правові акти, що сприяли швидшому впровадженню середньострокового бюджетного планування. Це зокрема Середньостроковий план дій Уряду до 2020 року, Меморандум з МВФ та Стратегія реформування системи управління

державними фінансами на 2017-2020 роки, а також Закон України «Про внесення змін до Бюджетного кодексу України» від 07.12.2017.

В результаті прийнятих нормативно-правових актів державний бюджет на 2018 рік Міністерство фінансів розробив уже на основі середньострокового бюджетного планування.

Запровадження середньострокового бюджетного планування дозволить:

- досягнути фінансової та макроекономічної стабільності;
- скоротити державні видатки та запровадити Міністерству фінансів і галузевим міністерствам механізми прогнозованості грошових потоків;
- розраховувати трирічні бюджети на основі реальних показників;
- встановити контроль за державним боргом;
- обраховувати наслідки впровадження політичних ініціатив в економіку (політичні ініціативи матимуть «стелі» видатків);
- посилити бюджетну дисципліну шляхом підвищення ефективності та результативності бюджетних видатків;
- змінити філософію бюджетних видатків (від утримання бюджетних установ до надання якісних бюджетних послуг).

На сьогодні існує потреба у підвищенні рівня та ефективності бюджетного планування, становленні чіткої системи прогнозування бюджету на середньострокову перспективу. Тож одним із головних ризиків провадження середньострокового планування є слабкий рівень прогнозування середньострокових показників інфляції, через політичну та військову нестабільність непередбачуване зростання цін і тарифів, курсу гривні, зменшення зайнятості населення.

ВИСНОВКИ

Програмно-цільовий метод, як перспективний метод управління бюджетними коштами в середньостроковій перспективі, є найдієвішим і спрямований на розробку бюджетних програм, орієнтованих на кінцевий результат. Використання цього методу сприяє кращому плануванню й оцінці кінцевих результатів, а також підвищенню відповідальності під час виконання кожної бюджетної програми. Результати дослідження дають підстави зробити наступні висновки.

Впровадження програмно-цільового методу в бюджетний процес на сучасному етапі розвитку України не привело до адекватного приросту ефективності бюджетних видатків. Навпаки, необґрунтоване фінансування численних програм до цього часу розпорошує у край обмежені бюджетні ресурси та знижує ефективність їх витрачання.

Практика застосування програмно-цільового методу потребує реформування системи державного управління, що сприятиме усуненню ризиків використання бюджетних коштів та підвищенню якості прийняття управлінських рішень.

Повноцінне запровадження програмно-цільового методу у бюджетному процесі потребує здійснення планування та стратегічного прогнозування бюджету, визначення пріоритетів бюджетної стратегії на середньо-та довгострокову перспективу.

Визначення механізму пріоритетності відбору та джерел фінансування бюджетних програм – шлях до ефективного управління в контексті стратегії соціально-економічного розвитку.

Процес запровадження програмно-цільового методу планування місцевих бюджетів в Україні перебуває лише на початковій стадії. Застосування програмно-цільового методу в бюджетному плануванні на місцевому рівні сприяє становленню ефективного місцевого самоврядування, зміцнює його матеріально-фінансову, правову та організаційну

самостійність. Це дає можливість правильно розставити акценти у витрачанні й без того обмежених бюджетних ресурсів та спрямувати їх на вирішення найважливіших, першочергових проблем територіальної громади. Наявний стан упровадження програмно-цільового методу характеризується як формальне використання його на рівні місцевих бюджетів і рівні державного бюджету, практично планування здійснюється у викривленій формі, порушуючи логіку програмно-цільового бюджетування. За результатами досвіду використання програмно-цільового методу констатовано неготовність бюджетної галузі України до повноцінного впровадження даної фінансової технології. Переваги, яких можна досягти, використовуючи програмно-цільовий метод, залежать від стану політичної, адміністративно-територіальної, бюджетної, податкової та інших суспільних систем, що відповідатимуть рівню розвитку провідних країн світу.

Застосування ПЦМ на рівні державного бюджету дозволяє відстежити ефективність і результативність витрачання бюджетних коштів шляхом використання інформації щодо результативних показників та іншої інформації, що міститься у бюджетних запитах, паспортах бюджетних програм, звітах про виконання паспортів бюджетних програм. Отже, існує можливість відстеження відповідності витрат із бюджету цілям і завданням держави, що є основою оцінки ефективності здійснених витрат.

Дослідження європейського досвіду впровадження програмно-цільового бюджетування сприяє усуненню певних недоліків, що існують в українському середовищі. Рекомендовано використання у нашій державі досвіду побудови програмного бюджету на прикладі європейських муніципальних утворень як можливий спосіб вирішення проблеми перевантаження місцевих бюджетів кількістю бюджетних програм. Підтверджено необхідність оптимізації кількості програм на рівні місцевих бюджетів в Україні укрупненням за галузевою чи відомчою ознакою. Принципи здійснення фінансування мають базуватись виключно на

алгоритмі співвідношення ресурсів до встановлення ефективності витрачання бюджетних коштів під час формування програм. Нормативно-правові документи, які встановлюють ефективність витрачання бюджетних ресурсів в Україні, залишаються недоопрацьованими та такими, що потребують істотного вдосконалення.

Перспективними шляхами удосконалення механізмів програмно-цільового управління бюджетами є запровадження таких інструментів програмно-цільового методу як стратегічне планування, моніторинг, оцінка бюджетних програм, процедури демократичних погоджень та залучення громадськості до бюджетного процесу.

Тож з метою повноцінного впровадження програмно-цільового бюджетування передусім варто визначити чіткіші правові правила функціонування учасників бюджетного процесу для можливості якісного планування фінансових потреб. Доцільно запровадити нову методику оцінювання результативності бюджетних програм. Система оцінювання має передбачати можливість оперативного реагування в разі порушення закладених у бюджетній програмі показників навіть до повного припинення асигнувань чи обґрунтованого збільшення видатків

ПЕРЕЛІК

бюджетних програм, порядки використання коштів
державного бюджету за якими визначаються у 2018 році

Кабінетом Міністрів України

Головний розпорядник коштів державного бюджету	Код програмної класифікації видатків та кредитування державного бюджету	Найменування бюджетної програми згідно з програмною класифікацією видатків та кредитування державного бюджету
Державне управління справами	0301360	Фінансова підтримка Національного камерного ансамблю “Київські солісти”, Національного культурно-мистецького та музейного комплексу “Мистецький арсенал”, Національного комплексу “Експоцентр України”, інформаційного бюлетеня “Офіційний вісник Президента України” ¹
Господарсько-фінансовий департамент Секретаріату Кабінету Міністрів України	0411160	Забезпечення функціонування Фонду розвитку інновацій ²
	0411170	Створення та функціонування офісу із залучення та підтримки інвестицій
	0411190	Заходи з підтримки розвитку лідерства в Україні
	0411200	Організаційне, матеріально-технічне, інформаційне та інше забезпечення діяльності Національної ради України з питань розвитку науки і технологій
Міненерговугілля	1101560	Інформаційне та організаційне забезпечення проведення 9-го Міжнародного Форуму енергетики для сталого розвитку
	1101570	Підтримка впровадження ринку електричної енергії
	1101590	Здійснення заходів із забезпечення вітчизняного виробництва вугільної продукції та подальшого реформування державного сектору

Головний розпорядник коштів державного бюджету	Код програмної класифікації видатків та кредитування державного бюджету	Найменування бюджетної програми згідно з програмною класифікацією видатків та кредитування державного бюджету
		вугільної промисловості
Мінекономрозвитку	1201540	Функціонування інституції з підтримки та просування експорту
	1201560	Державна підтримка технологічних інновацій для розвитку промисловості
МТОТ	1601020	Заходи щодо захисту і забезпечення прав та інтересів осіб, позбавлених особистої свободи внаслідок дій незаконних збройних формувань та/або органів влади Російської Федерації на окремих територіях Донецької та Луганської областей, де органи державної влади тимчасово не здійснюють свої повноваження, та тимчасово окупованій території України, а також підтримки зазначених осіб та членів їх сімей
	1601600	Пілотні заходи з реагування на проблеми для розвитку, викликані переміщенням осіб та поверненням комбатантів
Держкомтелерадіо	1701390	Здійснення заходів з питань європейської та євроатлантичної інтеграції в інформаційній сфері
Мінкультури	1801140	Забезпечення функціонування Українського культурного фонду ³
	1801180	Виробництво (створення) та розповсюдження фільмів патріотичного спрямування
МОН	2201170	Здійснення методичного та матеріально-технічного забезпечення діяльності навчальних закладів ⁴

Головний розпорядник коштів державного бюджету	Код програмної класифікації видатків та кредитування державного бюджету	Найменування бюджетної програми згідно з програмною класифікацією видатків та кредитування державного бюджету
МОН (загальнодержавні видатки та кредитування)	2211230	Субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на забезпечення якісної, сучасної та доступної загальної середньої освіти “Нова українська школа”
МОЗ	2301550	Реалізація пілотного проекту щодо зміни механізму фінансового забезпечення оперативного лікування з трансплантації органів та інших анатомічних матеріалів
	2301850	Реконструкція і розширення Національного інституту раку
	2308020	Надання первинної медичної допомоги населенню
Мінприроди	2407090	Першочергове забезпечення сільських населених пунктів централізованим водопостачанням
Мінсоцполітики	2501080	Фінансова підтримка заходів із створення робочих місць для відтворення та розвитку інфраструктури Донецької області
	2501190	Надання одноразової грошової допомоги членам сімей осіб, смерть яких пов’язана з участю в масових акціях громадського протесту, що відбулися у період з 21 листопада 2013 р. по 21 лютого 2014 року, та особам, які отримали тілесні ушкодження, побої, мордування під час участі в зазначених акціях
	2505030	Фінансова підтримка громадських об’єднань ветеранів, заходи з відвідування військових поховань і

Головний розпорядник коштів державного бюджету	Код програмної класифікації видатків та кредитування державного бюджету	Найменування бюджетної програми згідно з програмною класифікацією видатків та кредитування державного бюджету
		військових пам'ятників та з відзначення святкових, пам'ятних та історичних дат
	2507020	Фінансова підтримка громадських об'єднань інвалідів
	2507030	Заходи із соціальної, трудової та професійної реабілітації інвалідів ⁵
Мінсоцполітики (загальнодержавні видатки та кредитування)	2511190	Субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на виплату грошової компенсації за належні для отримання жилі приміщення для внутрішньо переміщених осіб, які захищали незалежність, суверенітет та територіальну цілісність України і брали безпосередню участь в антитерористичній операції, забезпеченні її проведення, перебуваючи безпосередньо в районах антитерористичної операції у період її проведення, та визнані інвалідами війни III групи відповідно до пунктів 11—14 частини другої статті 7 або учасниками бойових дій відповідно до пунктів 19—20 частини першої статті 6 Закону України “Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту”, та які потребують поліпшення житлових умов
	2511200	Субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на виплату грошової компенсації за належні для отримання жилі приміщення для сімей загиблих учасників бойових дій на території інших держав, визначених у

Головний розпорядник коштів державного бюджету	Код програмної класифікації видатків та кредитування державного бюджету	Найменування бюджетної програми згідно з програмною класифікацією видатків та кредитування державного бюджету
		абзаці першому пункту 1 статті 10 Закону України “Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту”, для осіб з інвалідністю I—II групи з числа учасників бойових дій на території інших держав, які стали інвалідами внаслідок поранення, контузії, каліцтва або захворювання, пов’язаних з перебуванням у цих державах, визначених пунктом 7 частини другої статті 7 Закону України “Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту”, та які потребують поліпшення житлових умов
Мінрегіон (загальнодержавні видатки та кредитування)	2761520	Субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на погашення різниці між фактичною вартістю теплової енергії, послуг з централізованого опалення, постачання гарячої води, централізованого водопостачання та водовідведення, постачання холодної води та водовідведення (з використанням внутрішньобудинкових систем), що вироблялися, транспортувалися та постачалися населенню, бюджетним установам і організаціям та/або іншим підприємствам теплопостачання, централізованого питного водопостачання та водовідведення, які надають такі послуги, та тарифами, що затверджувалися та/або погоджувалися органами державної влади чи

Головний розпорядник коштів державного бюджету	Код програмної класифікації видатків та кредитування державного бюджету	Найменування бюджетної програми згідно з програмною класифікацією видатків та кредитування державного бюджету
		місцевого самоврядування
Мінагрополітики	2801230	Фінансова підтримка розвитку фермерських господарств
Мінінфраструктури	3101240	Фінансове забезпечення заходів із забезпечення безпеки дорожнього руху відповідно до державних програм
Укравтодор	3111020	Розвиток мережі та утримання автомобільних доріг загального користування державного значення
	3111140	Покращення стану автомобільної дороги Н-31 Дніпро — Царичанка — Кобеляки — Решетилівка
	3111150	Покращення стану автомобільної дороги Харків — Охтирка
	3111160	Покращення стану автомобільної дороги Житомир — Чернівці
Укравтодор (загальнодержавні видатки та кредитування)	3131090	Субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на фінансове забезпечення будівництва, реконструкції, ремонту і утримання автомобільних доріг загального користування місцевого значення, вулиць і доріг комунальної власності у населених пунктах
	3131200	Субвенція з державного бюджету обласному бюджету Херсонської області на будівництво шляхопроводу по просп. Адмірала Сенявіна — вул. Залаегерсег у м. Херсоні
Мінмолодьспорт (загальнодержавні видатки та кредитування)	3411180	Субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на будівництво/реконструкцію палаців

Головний розпорядник коштів державного бюджету	Код програмної класифікації видатків та кредитування державного бюджету	Найменування бюджетної програми згідно з програмною класифікацією видатків та кредитування державного бюджету
кредитування)		спорту
	3411190	Субвенція з державного бюджету обласному бюджету Івано-Франківської області на будівництво сучасного біатлонного комплексу
Міністерство фінансів (загальнодержавні видатки та кредитування)	3511640	Субвенція з державного бюджету міському бюджету міста Харкова на подовження третьої лінії метрополітену у м. Харкові
ДКА	6381020	Виконання робіт за державними цільовими програмами і державним замовленням у сфері космічної галузі, в тому числі загальнодержавної цільової науково-технічної космічної програми України
Національна академія наук	6541230	Підтримка розвитку пріоритетних напрямів наукових досліджень
Господарсько-фінансовий департамент Секретаріату Кабінету Міністрів України	0416030	Електронне урядування та Національна програма інформатизації
Господарсько-фінансовий департамент Секретаріату Кабінету Міністрів України (загальнодержавні видатки та	0421060	Підтримка реалізації комплексної реформи державного управління ¹

Головний розпорядник коштів державного бюджету	Код програмної класифікації видатків та кредитування державного бюджету	Найменування бюджетної програми згідно з програмною класифікацією видатків та кредитування державного бюджету
кредитування)		
Міненерговугілля	1101070	Ліквідація збиткових вугледобувних та вуглепереробних підприємств
Мінкультури	1801130	Державна підтримка діячів культури і мистецтва
	1801280	Будівництво об'єктів загальнодержавного значення у сфері культури
	1801300	Фінансова підтримка друкованих періодичних видань культурологічного напрямку, газет мовами національних меншин
	1806030	Державна підтримка кінематографії
МОН	2201190	Виплата академічних стипендій студентам (курсантам) вищих навчальних закладів ²
	2201210	Надання пільгових довгострокових кредитів для здобуття вищої освіти
	2201310	Фізична і спортивна підготовка учнівської та студентської молоді ³
	2201380	Виконання зобов'язань України у сфері освіти та міжнародного науково-технічного співробітництва ⁴
МОН (загальнодержавні видатки та кредитування)	2211190	Освітня субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам ⁵
МОЗ	2301510	Заходи із реабілітації хворих на дитячий церебральний параліч ⁶
МОЗ (загальнодержавні	2311160	Субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на придбання

Головний розпорядник коштів державного бюджету	Код програмної класифікації видатків та кредитування державного бюджету	Найменування бюджетної програми згідно з програмною класифікацією видатків та кредитування державного бюджету
видатки та кредитування)		витратних матеріалів для закладів охорони здоров'я та лікарських засобів для інгалаційної анестезії
	2311410	Медична субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам ⁷
	2311450	Субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на придбання ангіографічного обладнання
	2311460	Субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на відшкодування вартості лікарських засобів для лікування окремих захворювань
Мінприроди	2401270	Здійснення природоохоронних заходів ⁸
	2408120	Підтримка у безпечному стані енергоблоків та об'єкта "Укриття" та заходи щодо підготовки до зняття з експлуатації Чорнобильської АЕС
Мінсоцполітики	2501180	Виплата соціальних стипендій студентам (курсантам) вищих навчальних закладів ⁹
	2501590	Компенсація роботодавцю частини фактичних витрат, пов'язаних зі сплатою єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування
	2505150	Заходи із психологічної реабілітації, соціальної та професійної адаптації, забезпечення санаторно-курортним лікуванням із застосуванням сучасних технологій постраждалих учасників Революції Гідності та учасників антитерористичної операції ¹⁰

Головний розпорядник коштів державного бюджету	Код програмної класифікації видатків та кредитування державного бюджету	Найменування бюджетної програми згідно з програмною класифікацією видатків та кредитування державного бюджету
Мінсоцполітики (загальнодержавні видатки та кредитування)	2511120	Субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на виплату грошової компенсації за належні для отримання жилі приміщення для сімей загиблих осіб, визначених абзацами 5—8 пункту 1 статті 10 Закону України “Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту”, для осіб з інвалідністю I—II групи, яка настала внаслідок поранення, контузії, каліцтва або захворювання, одержаних під час безпосередньої участі в антитерористичній операції, забезпеченні її проведення, визначених пунктами 11—14 частини другої статті 7 Закону України “Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту”, та які потребують поліпшення житлових умов ¹¹
	2511170	Субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на проведення робіт, пов’язаних зі створенням і забезпеченням функціонування центрів надання адміністративних послуг, у тому числі послуг соціального характеру, в форматі “Прозорий офіс” ¹²
	2511180	Субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на проектні, будівельно-ремонтні роботи, придбання житла та приміщень для розвитку сімейних та інших форм виховання, наближених до сімейних, та забезпечення житлом дітей-сиріт, осіб з їх числа ¹³

Головний розпорядник коштів державного бюджету	Код програмної класифікації видатків та кредитування державного бюджету	Найменування бюджетної програми згідно з програмною класифікацією видатків та кредитування державного бюджету
Мінрегіон	2751290	Функціонування Фонду енергоефективності
	2751420	Збільшення статутного капіталу Державної спеціалізованої фінансової установи “Державний фонд сприяння молодіжному житловому будівництву” з подальшим використанням на реалізацію Державної програми забезпечення молоді житлом ¹⁴
	2751570	Реалізація Загальнодержавної цільової програми “Питна вода України”
	2751630	Реалізація надзвичайної кредитної програми для відновлення України
Мінрегіон (загальнодержавні видатки та кредитування)	2761040	Субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на реалізацію заходів, спрямованих на розвиток системи охорони здоров’я у сільській місцевості ¹⁵
	2761600	Субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на реалізацію проектів в рамках Надзвичайної кредитної програми для відновлення України
Мінагрополітики	2801540	Державна підтримка галузі тваринництва
	2801580	Фінансова підтримка сільгосптоваровиробників
	2803020	Проведення земельної реформи ¹⁶
Укравтодор	3111100	Покращення стану автомобільних доріг загального користування за маршрутом Львів — Тернопіль — Умань; Біла Церква — Одеса —

Головний розпорядник коштів державного бюджету	Код програмної класифікації видатків та кредитування державного бюджету	Найменування бюджетної програми згідно з програмною класифікацією видатків та кредитування державного бюджету
		Миколаїв — Херсон
	3111120	Покращення стану автомобільної дороги загального користування державного значення М-03 Київ — Харків — Довжанський
Мінмолодьспорт	3401070	Здійснення заходів державної політики з питань молоді та державна підтримка молодіжних та дитячих громадських організацій ¹⁷
	3401110	Розвиток спорту серед осіб з інвалідністю та їх фізкультурно-спортивна реабілітація ¹⁸
	3401120	Підготовка і участь національних збірних команд в Паралімпійських і Дефлімпійських іграх ¹⁹
	3401220	Розвиток фізичної культури, спорту вищих досягнень та резервного спорту ¹⁹
Міністерство фінансів (загальнодержавні видатки та кредитування)	3511340	Субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на виплату допомоги сім'ям з дітьми, малозабезпеченим сім'ям, особам, які не мають права на пенсію, особам з інвалідністю, дітям з інвалідністю, тимчасової державної допомоги дітям, тимчасової державної соціальної допомоги непрацюючій особі, яка досягла загального пенсійного віку, але не набула права на пенсійну виплату, допомоги по догляду за особами з інвалідністю I чи II групи внаслідок психічного розладу, компенсаційної виплати непрацюючій

Головний розпорядник коштів державного бюджету	Код програмної класифікації видатків та кредитування державного бюджету	Найменування бюджетної програми згідно з програмною класифікацією видатків та кредитування державного бюджету
		працездатній особі, яка доглядає за особою з інвалідністю I групи, а також за особою, яка досягла 80-річного віку ²⁰
	3511670	Субвенція з державного бюджету міському бюджету міста Дніпра на завершення будівництва метрополітену у м. Дніпрі
МІП	3801020	Виробництво та трансляція телерадіопрограм для державних потреб, збирання, обробка та розповсюдження офіційної інформаційної продукції, фінансова підтримка системи державного іномовлення України
	3801030	Здійснення заходів у сфері захисту національного інформаційного простору
Національна академія медичних наук	6561160	Реалізація пілотного проекту щодо зміни механізму фінансового забезпечення надання медичної допомоги у окремих науково-дослідних установах Національної академії медичних наук України ²¹
Мінкультури	1801170	Загальнодержавні заходи у сферах культури та мистецтв, охорони культурної спадщини, вивезення, ввезення і повернення культурних цінностей, державної мовної політики, міжнаціональних відносин, релігії та захисту прав національних меншин

Додаток Б

ПЕРЕЛІК

бюджетних програм, порядки використання коштів державного бюджету за якими визначаються у 2017 році Кабінетом Міністрів України

Головний розпорядник бюджетних коштів	Код програмної класифікації видатків та кредитування державного бюджету	Найменування бюджетної програми згідно з програмною класифікацією видатків та кредитування державного бюджету
МВС	1001210	Видатки для Міністерства внутрішніх справ України на реалізацію заходів щодо підвищення обороноздатності і безпеки держави
Мінекономрозвитку	1201230	Фінансова підтримка розвитку туризму, створення умов безпеки туристів, розбудови туристичної інфраструктури міжнародних транспортних коридорів та магістралей в Україні ¹
	1201510	Функціонування торгових представництв за кордоном ²
Держкомтелерадіо	1701080	Фінансова підтримка Національної суспільної телерадіокомпанії України ³
	1701370	Забезпечення підготовки та проведення пісенного конкурсу “Євробачення - 2017” ⁴
Мінкультури	1801560	Забезпечення діяльності Українського інституту книги, випуск книжкової продукції за програмою “Українська книга” ⁵
МОН	2201030	Підготовка кадрів у професійно-технічних навчальних закладах за професіями загальнодержавного значення
	2201190	Виплата академічних стипендій

		студентам (курсантам) вищих навчальних закладів
МОН (загальнодержавні витрати)	2211210	Субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на модернізацію та оновлення матеріально-технічної бази професійно-технічних навчальних закладів
	2211220	Субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на надання державної підтримки особам з особливими освітніми потребами
МОЗ	2301360	Лікування громадян України за кордоном
МОЗ (загальнодержавні витрати)	2311450	Субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на придбання ангиографічного обладнання
	2311460	Субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на відшкодування вартості лікарських засобів для лікування окремих захворювань
Мінприроди	2407120	Розвиток та поліпшення екологічного стану зрошуваних та осушених систем
Мінсоцполітики	2501180	Виплата соціальних стипендій студентам (курсантам) вищих навчальних закладів
	2501350	Компенсація підприємствам, установам, організаціям у межах середнього заробітку працівників, призваних на військову службу за призовом під час мобілізації, на особливий період за 2014-2015 роки
	2501500	Фінансова підтримка заходів із залучення до роботи членів малозабезпечених сімей та внутрішньо переміщених осіб в умовах експерименту
Мінсоцполітики (загальнодержавні витрати)	2511110	Субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на виплату державної соціальної допомоги на дітей-сиріт та дітей, позбавлених

		батьківського піклування, грошового забезпечення батькам-вихователям і прийомним батькам за надання соціальних послуг у дитячих будинках сімейного типу та прийомних сім'ях за принципом "гроші ходять за дитиною", оплату послуг із здійснення патронату над дитиною та виплату соціальної допомоги на утримання дитини в сім'ї патронатного вихователя ⁶
Мінрегіон	2751290	Функціонування Фонду енергоефективності
Мінрегіон (загальнодержавні витрати)	2761520	Субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на погашення різниці між фактичною вартістю теплової енергії, послуг з централізованого опалення, постачання гарячої води, централізованого водопостачання та водовідведення, постачання холодної води та водовідведення (з використанням внутрішньобудинкових систем), що вироблялися, транспортувалися та постачалися населенню та/або іншим підприємствам теплопостачання, централізованого питного водопостачання та водовідведення, які надають населенню такі послуги, та тарифами, що затверджувалися та/або погоджувалися органами державної влади чи місцевого самоврядування
Мінагрополітики	2801580	Фінансова підтримка сільгосптоваровиробників
	2809020	Протиєпізоотичні заходи та участь у Міжнародному епізоотичному бюро
Укравтодор	3111040	Будівництво мостового переходу у м. Запоріжжя

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бабич Т.С. Бюджетування в Україні: становлення та перспективи розвитку : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: спец. 08.00.08 – гроші, фінанси і кредит / Т.С. Бабич. – К., 2008. – 22 с.
2. Бечко П.К. Фінанси : навч. посібник / П.К. Бечко, Л.Д. Тулуш, В.П. Бечко, П.М. Боровик. – Львів : Новий Світ-2000, 2011. –345 с.
3. Боровик П. М. Перспективи використання в Україні програмно-цільового методу бюджетного планування / П. М. Боровик, К. М. Мазур // Вісник Харківського національного аграрного університету ім. В. В. Докучаєва. Сер. : Економічні науки. - 2013. - № 7. - С. 74-81.
4. Бугай Т.В., Галюта А. А. Програмно-цільовий метод у бюджетному процесі: зарубіжний досвід і можливості його використання в Україні/ Т. В. Бугай , А. А. Галюта //Вісник ЖДТУ. Серія: Економічні науки. – 2011. – №3. –С. 206-210.
5. Бюджетний кодекс від 8 липня 2010 року № 2456-VI. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>
6. Варцаба В. І. Програмно-цільовий метод як інструмент вдосконалення бюджетного планування / В. І. Варцаба, Ю. П. Траньович // Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Економіка. – 2014. – № 3. – С. 100-102.
7. Дегтяр Я. Програмно-цільовий метод у бюджетному процесі в умовах інтернаціоналізації в Європейський союз/ Я. Дегтяр //Підприємництво, господарство і право. – 2016. – №8. –С. 14-22.
8. Кириленко О. П. Формування інституційного забезпечення прозорості бюджетного процесу в Україні / О. П. Кириленко // Фінанси України. - 2017. - № 8. - С. 80-94.
9. Концепція реформування місцевих бюджетів: розпорядження Кабінету міністрів України від 23.05.07 р. № 308-р

10. Корнієнко Н. М. Оцінка і моніторинг ефективності бюджетних програм / Н. М. Корнієнко // Економічний часопис-XXI. – 2013. – № 5-6(2). – С. 31-33. – Режим доступу: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecchado_2013_5-6\(2\)_10](http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecchado_2013_5-6(2)_10)
11. Корнієнко Н. М. Стратегічне та середньострокове планування видатків як інструменти підвищення ефективності використання бюджетних коштів / Н. М. Корнієнко // Наукові праці НДФІ. – 2012. – № 2. – С. 54-62. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npndfi_2012_2_8
12. Корнієнко Н. М. Теоретичні та практичні засади програмно-цільового методу планування бюджетних видатків / Н. М. Корнієнко // Наукові праці НДФІ. – 2012. – Вип. 1. – С. 70-78. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npndfi_2012_1_10
13. Крупка М. Програмно-цільовий метод бюджетування в Україні / М. Крупка // Вісник Львівського університету. – Серія: Економічна. – Львів : Вид-во ЛНУ ім. Івана Франка. – 2009. – № 41. – С. 16-34.
14. Лисяк Л. Напрями підвищення ефективності використання коштів місцевих бюджетів України / Л. Лисяк, К. Роменська // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Економіка. - 2014. - № 3. - С. 100-105. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VKNU_Ekon_2014_3_21
15. Лисяк Л. В. Реформування бюджетної системи в Україні: стан та перспективи / Л. В. Лисяк // Наукові записки Української академії друкарства. - 2011. - № 4. - С. 14-22. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nz_2011_4_4
16. Лисяк Л. В. Розвиток державного фінансового контролю в Україні / Л. В. Лисяк // Економічний вісник університету. - 2015. - Вип. 26(1). - С. 200-206. - Режим доступу: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecvu_2015_26\(1\)_37](http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecvu_2015_26(1)_37)

17. Лук'яненко І. Г. Прогнозування наслідків економічної політики за допомогою моделі загальної рівноваги / І. Г. Лук'яненко, Р. Б. Семко // Актуальні проблеми економіки. - 2012. - № 1. - С. 303-319.
18. Луніна І. О. Бюджетна децентралізація: цілі та напрями реформ / І. О. Луніна // Економіка України. - 2014. - № 11. - С. 61-64
19. Луніна І. О. Проблеми й перспективи розвитку системи державних фінансів в Україні / І. О. Луніна // Фінанси України. - 2010. - № 2. - С. 3-12. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Fu_2010_2_2
20. Макогон В. Д. Бюджетна політика в механізмі управління державними фінансами / В. Д. Макогон // Економічний вісник університету. – 2015. – Вип. 26(1). – С. 207-211. – Режим доступу: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecvu_2015_26\(1\)__38](http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecvu_2015_26(1)__38)
21. Макогон В. Д. Бюджет як інструмент економічного зростання / В. Д. Макогон // Економічний вісник університету. – 2016. – Вип. 28(1). – С. 203-208. – Режим доступу: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecvu_2016_28\(1\)__28](http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecvu_2016_28(1)__28)
22. Михальчук А. В. Програмно-цільовий метод бюджетного планування: потреби України та зарубіжний досвід / А. В. Михальчук // Вісник ДДФА. Економічні науки. - 2014. - № 2. - С. 89-96. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vddfae_2014_2_13
23. Мусаєва І. Запровадження програмно-цільового методу формування місцевих бюджетів в Україні / І. Мусаєва // – Науковий вісник. – 2016. – №16. – С. 26-31.
24. Мусаєва І. А. Міжнародний досвід формування системи регіональних фінансів / І. А. Мусаєва // Ефективність державного управління. - 2012. - Вип. 32. - С. 491-498. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efdu_2012_32_61

- 25.Немец Ю. Програмно-цільове бюджетування. – Режимдоступу : http://www.nispa.org/files/publications/training/Performance_budgetingUA.pdf
- 26.Остріщенко Ю. В. Передумови та інструменти оптимізації управління видатковою частиною місцевих бюджетів / Ю. В. Остріщенко // Наукові праці НДФІ. – 2012. – № 2. – С. 63-74. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npndfi_2012_2_9
- 27.Переваги та ризики впровадження середньострокового бюджетного планування / Мультимедійна платформа іномовлення України «Укрінформ». – Режим доступу : <https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/2203013-perevagi-ta-riziki-vprovadzenna-serednostrokovogo-budzetnogo-planuvanna.html>
- 28.Планування місцевих бюджетів на основі програмно-цільового методу: Навчальний посібник / [Під заг. ред., В.В.Зубенко] ; ІБСЕД, Проект «Зміцнення місцевої фінансової ініціативи (ЗМФІ-II) впровадження». – 5-те видання, виправлене та доповнене – К., 2015. – 120 с.
- 29.Планування місцевих бюджетів на основі програмно-цільового методу. – Режим доступу: https://www.ibser.org.ua/sites/default/files/book_ppb_3.pdf
- 30.Потеряйло І. Ю. Зарубіжний досвід функціонування програмно-цільового методу в Україні/ І. Ю. Потеряйло // Науково-інформаційний вісник «Економіка». – 2015. – №11. – С. 17-25.
- 31.Програмно-цільовий метод для місцевих бюджетів: справа добровільна, але дуже корисна / Інститут бюджету та соціально-економічних досліджень. – Режим доступу: <https://buhbudget.com.ua/ua/journal/buhbudget/article/2456>
- 32.Програмно-цільовий метод у бюджетному процесі на рівні місцевих бюджетів. – Режим доступу:

<http://www.ibser.org.ua/UserFiles/File/Manual%20PPB%205th%20edition/PPB%205th%202015.pdf>

33. Про деякі питання запровадження програмно-цільового методу складання та виконання місцевих бюджетів: наказ Міністерства фінансів України від 26.08.14 р. № 836.
34. Про затвердження складових програмної класифікації видатків та кредитування місцевих бюджетів: Наказ Міністерства фінансів України 20 вересня 2017 року № 793.
35. Про паспорти бюджетних програм: наказ Міністерства фінансів України від 29.12.02 р. № 1098.
36. Про перелік бюджетних програм, порядки використання коштів державного бюджету за якими визначаються у 2018 році Кабінетом Міністрів України : розпорядження Кабінету міністрів України від 17 січня 2018 р. № 32-р.
37. Про затвердження переліків бюджетних програм, порядки використання коштів державного бюджету за якими визначаються у 2017 році Кабінетом Міністрів України, та бюджетних програм, за якими затверджені порядки використання коштів державного бюджету: розпорядження Кабінету міністрів України від 11 січня 2017 р. № 15-р.
38. Про результативні показники бюджетної програми : наказ Міністерства фінансів України від 10.12.2010 № 1536.
39. Рожко Д.Д. Особливості використання програмно-цільового методу бюджетного планування в Україні / Д.Д. Рожко // Збірник наукових праць Національного університету державної податкової служби України. – 2010. – № 1. – С. 250-256.
40. Сергієнко Н. В. Програмно-цільовий метод і проблематика впровадження в бюджетний процес місцевих бюджетів. – Режим доступу : <http://www.kbuara.kharkov.ua/e-book/db/2013-2/doc/2/09.pdf>

41. Станкус Т. Програмно-цільовий метод у бюджетному процесі на рівні місцевих бюджетів / Т. Станкус. — Х. : Фактор, 2017. — 128 с.
42. Тарангул Л. Л. Бюджетна політика забезпечення місцевих інноваційних програм / Л. Л. Тарангул, О. А. Крамаренко // Бізнес Інформ. — 2015. — № 11. — С. 346-351. — Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/binf_2015_11_57
43. Тарангул Л. Л. Інституційні аспекти розподілу державних доходів у рамках бюджетного простору регіонів / Л. Л. Тарангул, М. С. Хомяк // Економіка промисловості. - 2017. - № 1. - С. 38-50. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/econpr_2017_1_5
44. Чугунов І. Я. Напрями застосування програмно-цільового методу планування місцевих бюджетів / І. Я. Чугунов, Ю. В. Остріщенко // Наукові праці НДФІ. - 2009. - Вип. 3. - С. 3-11. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npndfi_2009_3_2
45. Чугунов І. Я. Основні напрями подальшого розвитку програмно-цільового методу планування бюджету / І. Я. Чугунов, І. Ф. Книщенко // Наукові праці НДФІ. - 2009. - Вип. 4. - С. 3-11. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npndfi_2009_4_2
46. Ярошевич Н. Б., Матвіїшин В. Є. Етапи впровадження програмно-цільового методу планування / Н. Б. Ярошевич, В. Є. Матвіїшин // Науковий вісник НЛТУ України. — 2011. — № 21 — С. 294-301.
47. <https://mon.gov.ua/ua> - сайт Міністерства освіти України
48. <http://www.treasury.gov.ua/main/uk/index> - сайт Державної казначейської служби України
49. <http://www.ac-rada.gov.ua/control/main/uk/index> - сайт Рахункової палати України
50. <https://feao.org.ua/> - сайт Офісу з фінансового та економічного аналізу у Верховній Раді України